

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1979 | ΑΡΙΘ. 17

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Α'. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ *

Σ χ ό λ ι α

XIV, 1. Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία «ἡ τ ι ς» ἀναφέρεται εἰς τὴν «πίστιν» καὶ τὴν «ἀγάπην», τὰ προηγηθέντα ὑποκείμενα τῆς προτάσεως καὶ ἐπομένως θὰ ἔπρεπε νὰ τεθῆ ἡ ἀντωνυμία ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ «αἵ τινες». Ὁ Ἴγν. ἄλλωστε θέλει νὰ ἐξάρῃ τὴν ἀποτελοῦσαν μίαν ἐνότητα τῶν δύο ἀρετῶν, ὡς πράττει καὶ ἀλλαχοῦ, π. χ. Ἐφ. 1,1. — «ἀ ρ χ ῆ» τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς εἶναι ἡ «πί σ τ ι ς», «τέ λ ο ς» δὲ ἡ «ἀ γ ά π η». Εἶναι ἡ ἐσχολογικὴ ἀποψὶς τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ σκοποῦ τοῦ βίου τοῦ χριστιανοῦ. Πβλ. Μαγν. 1,2. Ἐπίσης ὄρα καὶ Α' Κορ. 13,13. Β' Πέτρ. 1,5-7. Ἐρμᾶ, Ὅρ. III, 8,3-5. Παραβ. IX, 15,2. Κλήμ. Ἀλεξ., Στρωμ. VII, 10, 55. II,12,55: «ἡ τε ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, πίστις λέγω καὶ ἡ ἀγάπη». Ὅρα καὶ Α' Τιμ. 1,5. Βαρν. 1,6. Πβλ. R. Reitzenstein, Nachrichten der Göttl. Gesellsch. d. Wissenschaften 1917, 147/50. Πβλ. καὶ Α' Ἰωάν. 4,16.— Μερικὰ χωρία ἐκ τῆς Γραμματείας τῶν Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων εἶναι λίαν ἐνδιαφέροντα διὰ τὴν ἔρμη-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 395 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16 τεύχους.

νείαν και τὸν ὄρισμὸν ποὺ δίδουν εἰς τὴν λ. «πίστις»). Ὁ Κλήμ. Ἀλεξ. (Μ. 9, 477) λέγει: «πίστις ἐνδιάθετόν ἐστιν ἀγαθόν, και ἄνευ τοῦ ζητεῖν τὸν Θεὸν ὁμολογοῦσα εἶναι τοῦτον και δοξάζουσα ὡς ὄντα». Ὁ Μέγας Βασίλειος λέγει (Μ. 31, 677): «πίστις... ἐστὶ συγκατάθεσις ἀδιάκριτος τῶν ἀκουσθέντων ἐν πληροφορίᾳ τῆς ἀληθείας τῶν κηρυχθέντων Θεοῦ χάριτι». Ὁ Γρηγ. Ναζ. λέγει (Μ.37, 432): «πίστις γὰρ ἐστὶν ἀπράγμων συναίνεσις». Ὁ Κλήμ. Ἀλεξ. (Στρωμ. 8, 945) λέγει: «ἡ ...ἐπιστήμη ἕξις ἀποδεικτικῆ, ἡ πίστις δὲ ἕξ ἀναποδείκτων εἰς τὸ καθόλου ἀναβιβάζουσα τὸ ἀπλοῦν». Ὁ Ἰγν., Ἐφ. 9,1 λέγει: «ἡ δὲ πίστις ὑμῶν ἀναγωγεὺς ὑμῶν». Ἀδύνατον βέβαια νὰ λεπτολογήσωμεν περὶ τῆς πολλαπλῆς σημασίας τῆς «πίστεως» και νὰ ἀναφέρωμεν και ἄλλα χωρία ἐκ τῆς πλουσιωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Γραμματείας περὶ «πίστεως»).

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἀκαδημαϊκός

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Οἱ συνδρομηταὶ τῶν Περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» και «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» παρακαλοῦνται, ὅπως πᾶσαν ἀλλαγὴν διευθύνσεως τῶν γνωστοποιοῦν ἀμέσως εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν ὡς εἴρηται Περιοδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι Τ. 140, δι' ἐπιστολῆς των, σημειουμένης ἀπαραιτήτως τῆς παλαιᾶς διευθύνσεως, ἵνα καταστῆ δυνατὴ ἡ κανονικὴ ἀποστολὴ τῶν φύλλων.

Ἐπὶ τῇ 1600ῃ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου τοῦ Μεγ. Βασιλείου

ΠΟΛΥΚΑΡΠΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΗΜΑΤΑ
ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΕΚΤΙΜΗΤΟΝ ΘΗΣΑΥΡΟΝ
ΤΩΝ ΟΜΙΛΙΩΝ ΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΠΛΕΟΝΕΞΙΑΣ

1. Ὁ Μέγας Βασίλειος θεωρεῖ τὸ πάθος τῆς πλεονεξίας ὡς «πειρασμόν». Δύο εἶδη πειρασμῶν ὑπάρχουν κατὰ τὸν σοφὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας Βασίλειον. Αἱ θλίψεις: ὑπὸ τὰς ποικίλας μορφάς των καὶ ὁ πλεονασμὸς τῆς ὑλικῆς εὐημερίας. Αἱ θλίψεις παραχωροῦνται πολλάκις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς δοκιμασίαν τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς πίστεως τοῦ εὐσεβοῦς χριστιανοῦ. Διὰ τῶν θλίψεων ὁ χριστιανὸς δοκιμάζεται, ὅπως ὁ χρυσὸς μέσα εἰς τὸ χωνευτήρι. Μακάριος δὲ εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ βαστάσῃ τὸ βάρος τῶν θλίψεων καὶ θὰ ὑποφέρῃ ἀγογγύστως τὸ πικρὸν ποτήριον τῶν βασάνων μέχρι τέλους τῆς προσκαιροῦ ζωῆς.

2. Τὸ ἄλλο εἶδος τῶν πειρασμῶν εἶναι, λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος, ἡ ὑλικὴ εὐμαρεια, ἢ κατὰ κόσμον εὐτυχία ἐν τῇ ἀπολαύσει τῶν ἐν ἀφθονίᾳ ἀποκτηθέντων ὑπ' αὐτοῦ ὑλικῶν ἀγαθῶν. Πολλοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ζοῦν μακρὰν τοῦ Θεοῦ, μακρὰν τῆς χριστιανικῆς διδαχῆς καὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας, τίποτε ἄλλο δὲν ἐπιθυμοῦν εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν παρὰ πῶς νὰ ζήσουν με ἀφθονωτέρας ὑλικὰς ἀνέσεις. Πῶς νὰ ἀποκτήσουν πλούτη, ἀδιαφοροῦντες μάλιστα διὰ τὰ μέσα πού θὰ χρησιμοποιήσουν διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸν αὐτόν. Καὶ πολλάκις ἐπιτυγχάνουν εἰς τὰς ἐπιδιώξεις των καὶ ἀποκοτῶν ἐν ἀφθονίᾳ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ, χρήματα, κτήματα καὶ ὅλα τὰ τεχνικὰ μέσα διὰ νὰ ἐλκύσουν τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων, τὰς τιμὰς καὶ τὴν ματαιὰν δόξαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς ἐπιβολῆς τῆς θελήσεώς των ἐπὶ

τῶν ἐχόντων τὴν ἀνάγκην των. Ἄλλὰ δὲν γνωρίζουν ἢ δὲν θέλουν νὰ παραδεχθοῦν ὅτι τὰ ἄφθονα ὑλικά ἀγαθὰ ποῦ νομίζουν ὅτι διὰ τῆς εὐφυΐας καὶ τοῦ ἰδρωτός των ἀπέκτησαν, κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ ἐδόθησαν εἰς αὐτοὺς καὶ ἐπειδὴ ζοῦν μακρὰν τοῦ Θεοῦ, ὄντες ἀδιάφοροι περὶ τὴν πίστιν τὴν χριστιανικὴν, δὲν ἀντιλαμβάνονται ὅτι τὰ παραχωρηθέντα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν ἀφθονίᾳ ὑλικά ἀγαθὰ δὲν εἶναι παρὰ π ε ι ρ α σ μ ὅ ς, διὰ τοῦ ὁποίου πρόκειται νὰ κριθοῦν καὶ δοκιμασθοῦν, ἂν εἶναι καλοὶ ἢ κακοὶ οἰκονόμοι καὶ ἂν κάμνουν καλὴν ἢ κακὴν χρῆσιν τῶν ἀγαθῶν ποῦ ἐδόθησαν εἰς αὐτοὺς παρὰ τοῦ Θεοῦ.

3. Εἰς τὸ πρῶτον εἶδος τῶν πειρασμῶν, λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος, ἀνῆκει καὶ ὁ πολυάθλος Ἰώβ, τὸ μέγα τοῦτο ὄνομα ὑπομονῆς καὶ πίστεως εἰς τὸν Θεόν, τὸ ἄριστον ὑπόδειγμα ἀρετῆς καὶ καρτερίας· ὁ μέγας ἀθλητής, ὁ ὁποῖος ὑπέστη ἀγογγύστως τὰς τρομερωτέρας θλίψεις καὶ τὰς φοβερωτέρας βασάνους εἰς τὸν κόσμον αὐτόν. Ἄλλ' ὁ Ἰώβ οὐδέποτε ἐλιποψύχησε, οὐδέποτε ἐβλασφήμησε κατὰ τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' ὑπέστη πάντα τὰ δεινὰ, τὰ ὁποῖα ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, δοξάζων νυχθημερόν τὸ ἅγιον Ὄνομα τοῦ Κυρίου. Καὶ διὰ τοῦτο ἐν τέλει διὰ τὴν μεγάλην ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν του ἠμειψθῆ πολλαπλασίως παρὰ τοῦ δικαίου Θεοῦ. Τοῦ δευτέρου εἶδους τῶν πειρασμῶν παράδειγμα εἶναι ὁ ἄφρων πλούσιος τοῦ Εὐαγγελίου. «Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου, διηγεῖται τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἠυφόρησεν ἡ Χώρα καὶ διελογίζετο καθ' ἑαυτόν· τί ποιήσω, οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς καὶ τὰ ἀγαθὰ μου. Καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας τούτων οἰκοδομήσω». Θὰ ἐρωτήσῃ κανεὶς. Διατί εὐφόρησεν ἡ Χώρα ἐνὸς ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κανὲν καλὸν δὲν ἐσκέπτετο νὰ κάμῃ ἀπὸ τὴν εὐφορίαν του; Ἔγινε τοῦτο, λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος, διὰ νὰ δειχθῇ ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ. Ὅτι δηλαδὴ καὶ μέχρι τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀδίκων ἐκτείνεται ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ χρηστότης Αὐτοῦ. «Βρέχει γὰρ ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους καὶ ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς».

4. Ἄλλ' ἡ ἀγαθότης αὕτη τοῦ Θεοῦ, ὅταν δὲν εὐρίσκη τὴν ὀφειλομένην ἀνταπόκρισιν, τότε γίνεται πειρασμὸς καὶ μεταβάλλε-

ται διὰ τοὺς πονηροὺς εἰς φοβεράν καὶ τιμωρὸν κόλασιν. Ὁ ἀγαθὸς Θεὸς δίδει βεβαίως τὴν βροχὴν καὶ τὸν ἥλιον τοῦ διὰ τὴν αὐξησιν τῶν ἀγαθῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ὅμως ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀσεβής, ὁ ἄνθρωπος ὁ «πλεονέκτης», ἀντὶ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ εὐγνωμονήσῃ διὰ τὰ παρεχόμενα εἰς αὐτὸν ἀγαθὰ ἀπὸ τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ, νομίζει ταῦτα ὡς καρποὺς τῶν ἰδικῶν του κόπων καὶ μόχθων. Ἄγνοεῖ καὶ λησμονεῖ ὅτι τὴν ὑγείαν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ζωὴν του ἀκόμη ὀφείλει εἰς τὸν Θεὸν καὶ μόνον, καὶ ἐπομένως καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ ποῦ ἀπέκτησε εἶναι δῶρα κατ' οὐσίαν τῆς ἀγαθότητος καὶ μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ. Ἄντι λοιπὸν νὰ φανῇ δίκαιος καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι ο ἰ κ ο ν ὀ μ ο ς τοῦ Θεοῦ ἐγένετο· ἀφοῦ τὰ ἀγαθὰ του δὲν εἶναι ἀπόκτημά του, ἀλλὰ δῶρον τοῦ Θεοῦ· αὐτός, ὁ «π λ ε ο ν ἑ κ τ η ς», τοῦναντίον, ὅσον περισσότερα θησαυρίζει, τόσον καὶ ἀγνωμονέστερος ἀποδεικνύεται. Τὸ ἦθος του ἐμφανίζεται ἐκ τῶν ἡδονικῶν ἀπολαύσεων ἔκφυλον καὶ πικρὸν· ἡ μισανθρωπία του μεγαλώνει· γίνεται δυσμετάδοτος, ἀφιλόανθρωπος, τραχὺς, σκληρὸς, ἐνὶ λόγῳ ποταπός! Λησμονεῖ παντελῶς τὸ ἀσθενὲς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχουν δι' αὐτὸν αἱ ἐντολαὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς: «Μὴ ἀπόσχη εὔ ποιεῖν ἐνδεῆ» (Παροιμ. 3,27) καὶ «Ἐλεημοσύνη καὶ πίστις μὴ ἐκλείπέτωσάν σε» (Παροιμ. 3,3) καὶ «Διὰ θρυπτε πεινῶντι τὸν ἄρτον σου» (Ἠσ. 58,7). Αὐτός, ὁ π λ ε ο ν ἑ κ τ η ς, μίαν σκέψιν ἔχει· πῶς νὰ προσθέσῃ εἰς τὰ πλούτη καὶ τὰ ἀγαθὰ του, νέα πλούτη καὶ νέα ἀγαθὰ· πῶς νὰ αὐξήσῃ τὰς προσόδους του, πῶς νὰ μεγαλώσῃ τὰ κεφάλαιά του, πῶς καὶ ἐπὶ πτωμάτων ἀκόμη νὰ πατήσῃ, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, διὰ νὰ καταστῇ νέος Κ ρ ο ἰ σ ο ς, ἰσχυρὸς, παντοδύναμος, δακτυλοδεικτούμενος, θαυμαζόμενος! Ἄς δυστυχοῦν οἱ ἄλλοι· ἄς πάσχουν καὶ ἄς ὑποφέρουν· ἄς στεροῦνται καὶ τοῦ ψομοῦ τῶν ἀκόμη! Τί τὸν ἐνδιαφέρει αὐτόν;!

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἀκαδημαϊκός

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ἡ συχνή Θεία Κοινωνία.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους καιροὺς, ἡ προσέλευσις εἰς τὰ Μυστήρια τῆς Μετανοίας (Ἰ. Ἐξομολογήσεως) καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἦτο, ὡς γνωστόν, πικρὴ. Οἱ χριστιανοί, τότε, δὲν ἐξηγόρευον τὰς ἁμαρτίας των καὶ δὲν μειελάμβανον τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου μόνον κατὰ τὰς μεγάλας δεσποτικὰς καὶ θεομητορικὰς ἐορτάς, ὡς γίνεται σήμερον ἀπὸ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ Πληρώματος, ἦτοι τρις ἢ τετράκις τοῦ ἔτους. Ὁ δεσμός των οὕτω μὲ τὴν Ἐκκλησίαν ἦτο ἰσχυρὸς καὶ βαθύς, μὲ ἐπακόλουθα πίστιν φαινετήν, ζῆλον ἀγνόν καὶ λαμπρὰν καρποφορίαν ἔργων.

Διὰ τὰ γνωρίζομεν καὶ τώρα τὴν παλαιὰν ἐκείνην ἀκμὴν, ἡ ἀπλὴ λογικὴ λέγει ὅτι πρέπει, ἐκ τῶν κυρίων ποιμαντικῶν μελημάτων, ν' ἀποβῇ ἡ περὶ τὰ δύο ὡς ἄνω Μυστήρια λειτουργικὴ ἀγωγή τῶν πιστῶν. Ὅταν ἡ συχνή Θεία Κοινωνία, μὲ τὴν πνευματικὴν πρὸς τοῦτο ἐτοιμασίαν πάντοτε προηγουμένην, καταστῇ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα εἰς τὴν ζωὴν ἐκάστης ἐνορίας, ἡ Ἐκκλησία μας θὰ εἶναι ὄντως ἀνταξία τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος της.

Ναί, ἀλλὰ πῶς;

Ἡ διάδοσις τῆς γραπτῆς θείας Ἀποκαλύψεως μεταξὺ τῶν ἐνοριτῶν των εἶναι μία πλευρὰ τῆς ποιμαντικῆς δραστηριότητος τῶν σημερινῶν καλῶν ἐφημερίων. Οἷτοι ἔχουν συνείδησιν τῆς ἀληθείας ὅτι χωρὶς τὴν γνώσιν τῶν Γραφῶν δὲν μορφοῦται ὁ κατὰ Χριστὸν ἄνθρωπος. Ναὶ λοιπὸν εἰς τὴν μελέτην τῆς Βίβλου. Ἀλλὰ πῶς πρέπει νὰ ἐντυφᾶ τις εἰς τὰ κείμενα ταῦτα; Τοῦ ἐπιφυλάσσουν ὄχι μόνον ὠφέλειαν ἀνεκτίμητον, ἀλλὰ καὶ κινδύνους, ἂν δὲν ἔχη ὁδηγόν του τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ παρανόησις ἐλλοχεύει, μὲ ἀπότοκον τὴν πλάνην. Ἰσχύει καὶ ἐδῶ τὸ τοῦ Παύλου, ὅτι ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός διὰ τὰ παρασύρη εἰς τὴν ἀπώλειαν ψυχάς. Συγκεκριμένως, χρησιμοποιεῖ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ὡς βρόχον δι' αὐτάς.

Τὴν διάδοσιν λοιπὸν τῶν θεοπνευστῶν κειμένων πρέπει νὰ συνοδεύη ἡ ὑπόδειξις καταλλήλων ἐργηρευτικῶν βοηθημάτων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα, δόξα τῷ Θεῷ, δὲν ὑπάρχει ἔλλειψις σήμερον εἰς τὸν τόπον μας. Ἀκόμη δὲ καὶ ἡ σύστασις συμμετοχῆς εἰς Κύ-

ΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΙΔΕΩΔΕΣ

Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι μιὰ ἀπλῶς ἀπ' τὶς Θρησκείες, μὰ «ἡ» Θρησκεία, «ἡ μόνη δηλαδή ἐξ ὁλοκλήρου καλύπτουσα τὴν ἔννοιαν τῆς Θρησκείας καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ πλάτος καὶ βάθος, ἡ μόνη πραγματοποιῶσα τὴν ἰδέαν αὐτῆς» (Γρηγ. Παπαμιχαήλ, Ἡ οὐσία καὶ τὸ βάθος τοῦ Χριστιανισμοῦ, Ἀθήναι, 1937, σ. 6).

Βέβαια μερικὲς ἀπ' τὶς ἀλήθειες τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπάρχουν κατεσπαρμένες καὶ μεμονωμένες στὶς διάφορες προχριστιανικὲς Θρησκείες ἢ καὶ στὴ διδασκαλία πολλῶν φιλοσόφων, μὰ ὁ Χριστιανισμὸς ὡς «ἡ ἀνακεφαλαίωσις» τῶν πάντων «ἐν Χριστῷ» καὶ ὡς τὸ πλήρωμα τῆς Θρησκείας δὲν περιλαμβάνει μόνο ὅλες τὶς ἐπὶ μέρους προχριστιανικὲς ἀλήθειες καὶ ἀξίες, μὰ ἐπὶ πλέον καταυγάζει αὐτὲς μὲ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, τὶς ἐντάσσει σὲ νέες ὀργανικὲς ὁλότητες καὶ ἀνώτερες πνευματικὲς συναρτήσεις, πού ἀνταποκρίνονται στὸ σύνολο τῶν ἀναγκῶν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ὁ

κλους μελέτης τῆς Ἀγίας Γραφῆς, πὸν τελοῦν ὑπὸ κληρικοὺς ἢ λαϊκοὺς ἐγνωσμένου ὀρθοδόξου φρονήματος.

Κοινωνικὸν ἔλκος.

Τὰ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐρχόμενα εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος στατιστικὰ καὶ λοιπὰ στοιχεῖα, τὰ ἀπαρτίζοντα τὸν εἰς χεῖρας τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν σχετικὸν «φάκελλον», ὁμιλοῦν ἐνγλώττως. Καὶ εἰς τὴν χώραν μας σοθεῖ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀλκοολισμοῦ. Εἰς τὰ ἀστικά κέντρα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ὑπαίθρου, τὰ οἰνοπνευματώδη γνωρίζουν αἰσθητὴν κατανώσει, ὅλον ἐν αὔξουσιν. Ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία οὕτως, ἐκπὸς τῶν ἄλλων ἐλκῶν τῆς, ὑποφέρει καὶ ἐκ τῶν βιολογικῶν καὶ ἠθικῶν συνεπειῶν τοῦ ὀλθεθίου τούτου πάθους. Οἱ Ἕλληνες, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν κλιματολογικὰ αἰτία, ὡς συμβαίνει μὲ τοὺς βορείους λαούς, τοὺς ἐνθυμίζον ἀρκούντως εἰς τὸ θέμα αὐτό.

Δὲν εἶναι λοιπὸν περιττὴ πολυτέλεια παρ' ἡμῶν ἢ περὶ τὸν ἀλκοολισμὸν διαφωτίσις τοῦ λαοῦ ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ τελευταία δύναται νὰ προσφέρῃ πολλά. Ἰδίως διὰ τῶν ἐφημεριῶν τῆς, εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐπηρεάσῃ ἐπ' ἀγαθῷ τὴν οἰκογένειαν καὶ ἰδίως τὴν νέαν γενεάν.

Χριστιανισμὸς κατέχει πραγματικὰ μοναδικὴν θέσιν μέσα στὴ θρησκευτικὴ πολυμορφία, καθόσον εἶναι «ἡ γνησία, ἡ ἀκεραία, ἡ πλήρης καὶ ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια ἀπέναντι τῆς φαινομενικῆς, κλασματικῆς, ἀτελοῦς, μετὰ πλανῶν συνυφασμένης καὶ ἄρα σχετικῆς ἀληθείας τῶν λοιπῶν θρησκειῶν» (ἔνθ' ἄνωτ.).

Ἐκεῖνο ἰδίως, ποὺ δείχνει τὴν ὑπεροχὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπέναντι στὶς ἄλλες θρησκείες εἶναι τὸ ὅτι στὸν Χριστιανισμὸ παρυσιάζεται ὁ μόνος ἱστορικός πραγματικός Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός.

Κατὰ τὶς διαπιστώσεις τῆς σύγχρονης Θερησκειολογίας στὴν πρὸ Χριστοῦ ἐποχῇ, καὶ ἰδίως ἀπ' τὸν 5ο αἰῶνα π.Χ. καὶ ἐξῆς, πολυτρόπως ἐκδηλωνόταν παγκόσμια θεανθρωπικὴ προσδοκία, δηλ. ἰσχυρὴ νοσταλγία καὶ ἔμμονη προσδοκία τῶν λαῶν πρὸς ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ. Ὁ Λυτρωτὴς ἦταν «προσδοκία ἐθνῶν» (Γεν. μθ', 10). «Τόσον δὲ βεβαία ἦτο ἡ ἀνθρωπότης, ὅτι θὰ κατήρχετο εἰς τὴν γῆν ὁ Θεὸς ὑπὸ μορφὴν ἀνθρώπου, ὥστε οἱ λαοὶ ἐπλαττον καὶ ἐβιογράφουν φανταστικoὺς θεανθρώπους, λυτρωτὰς τοῦ κόσμου καὶ σωτῆρας. Ὁ δὲ θαυμαστότερον: οἱ μὲν λαοὶ τῆς Δύσεως καὶ τῆς μεσογειακῆς περιοχῆς προσεδόκων τὸν Θεάνθρωπον Λυτρωτὴν ἐξ ἀνατολῶν, οἱ δὲ τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς ἐκ δυσμῶν οὕτως ὥστε τοῦ κόσμου παντὸς τὰ βλέμματα προσέκλινον καὶ προσέβλεπον πρὸς τὴν Παλαιστίνην. Ἡ παγκόσμιος αὕτη θεανθρωπικὴ προσδοκία πληροῦται διὰ τῆς ἐν τῇ παγκοσμίῳ Ἱστορίᾳ ἐπιφανείας τοῦ μόνου ἱστορικοῦ πραγματικοῦ Θεανθρώπου, τοῦ ἐν Ἐαυτῷ ἔχοντος τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς (Κολ. β', 9) καὶ πολυτρόπως ἀποδείξας τὴν Θεότητα Αὐτοῦ, ἀποκαλύψαντος δ' ἐν Ἐαυτῷ καὶ δι' Ἐαυτοῦ τὸν ἀναζητούμενον μόνον ἀληθινὸν Θεόν» (Λεων. Φιλίπιδου, Σύγχρονος θρησκειολογικὴ κίνησις, ἐν Ἀθήναις 1952, σ. 12-14). Ὅστε χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ μοναδικότης τοῦ ἱστορικοῦ Θεανθρώπου Κυρίου Ἰησοῦ (Περὶ σότερα σχετικῶς βρισκομε στὸ ἀξιόλογο βιβλίον: Alois R i e d m a n n, Die Wahrheit über Christus. Ein religionsgeschichtlicher Vergleich², Freiburg im Br. 1952, σελ. 66 ἐξ.). Οἱ μορφές «δῆθεν λυτρωτῶν» σταῖ ἐξωχριστιανικὰ θρησκευ-

ματα εἶναι καθαρῶς μυθικὲς μορφές, ἐπινοήματα τῆς ἀνθρωπίνης φαντασίας.

Ἡ οὐσία τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ποὺ παρουσιάσθηκε μέσα στὴν Ἱστορία σὲ ὀρισμένο τόπο καὶ χρόνο καὶ ποὺ εἶναι τὸ «φῶς τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. η', 12), «ἡ δόξ καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰωάν. ιδ', 6). Κατὰ τὸν Μ. Βασίλειο, «ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν περὶ τὸν ἄνθρωπον οἰκονομία ἀνάκλησις ἐστὶν ἀπὸ τῆς ἐκπτώσεως καὶ ἐπάνοδος εἰς οἰκείωσιν τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τῆς διὰ τὴν παρακοὴν γενομένης ἀλλοτριώσεως. Διὰ τοῦτο ἡ μετὰ σαρκὸς ἐπιδημία Χριστοῦ, ἡ τῶν εὐαγγελικῶν πολιτευμάτων ὑποτύπωσις, τὰ πάθη, ὁ σταυρὸς, ἡ ταφή, ἡ ἀνάστασις, ὥστε τὸν σφζόμενον ἄνθρωπον διὰ μιμήσεως Χριστοῦ τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην υἰοθεσίαν ἀπολαβεῖν» (Μ. Βασιλείου, Περὶ ἀγίου Πνεύματος 15, Migne E.Π. 32, 128).

Ὡστε ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ μοναδικὴ Θρησκεία τῆς ἀνθρωπότητος, ποὺ μόνον αὐτὴ πραγματοποιοῦσε πραγματικὰ καὶ ἐξ ολοκλήρου τὴ λύτρωση τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀποτελεῖ τὸ αἰώνιο θρησκευτικὸ πρότυπο καὶ ἰδιῶδες, τὸν «κανόνα τῆς θρησκευτικότητος», τὸ μέτρο καὶ κριτήριον τῆς ἀξίας κάθε θρησκείας καὶ φιλοσοφίας, τὴ λύση τῶν πνευματικῶν προβλημάτων τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν, τὴν ἀσφαλῆ βακτηρία τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως (Γρηγ. Παταμιχαῆλ, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 26). Ὡστε ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἀνώτερος ἀπ' τις ἄλλες θρησκείες ὄχι κατὰ βαθμὸν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ποιὸν καὶ τὴν οὐσία. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι ἡ τελευταία βαθμὶς τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῆς πανανθρωπίνης θρησκευτικότητος, ἀλλ' ἀναφαίνεται ὡς νέα τελείως Θρησκεία, «ὡς θρησκεία ἀπόλυτος, ὑπερκειμένη χρόνου καὶ χώρου, ἀσύγκριτος καὶ τελειοτάτη, κατ' εἶδος καὶ γένος καὶ περιεχόμενον ἀξιῶν, ὡς ἥλιος ἐξ οὐρανοῦ διαπλώσας τὸ φῶς αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἀστέρων τὴν αἴγλην καὶ τὴν δόξαν» (Λεων. Φιλιππίδου, Ἡ Ἱστορία τῶν θρησκευμάτων καθ' ἑαυτὴν καὶ ἐν τῇ χριστιανικῇ Θεολογίᾳ, Ἀθῆναι 1938, σελ. 127 - 128). Στὸν Χριστιανισμὸ ὑπάρχει τὸ πλήρωμα τῆς ἐννοίας τῆς Θρησκείας. Κατὰ τὸν Troeltsch, «ὁ Χριστιανισμὸς οὐ μόνον πι-

στεύεται, ἀλλὰ καὶ ὄντως εἶναι ἡ ἀπόλυτος Θρησκεία» (Ernst Troeltsch, Die Absolutheit des Christentums und die Religionsgeschichte³, Tübingen 1929, σ. 6 ἑξ.). Ὅπως λέγει ὁ πατήρ τῆς Ἐπιστήμης τῶν Θρησκευμάτων F. Max Müller, ἡ συγκριτικὴ Ἱστορία τῶν θρησκευμάτων ἀποδεικνύει τὴν ἐξέχουσα θέσιν «τοῦ Χριστιανισμοῦ μεταξὺ πάντων τῶν θρησκευμάτων, ἣν οὐδεὶς δύναται νὰ καταστήσῃ ἐπίμαχον» (Λεων. Φιλιππίδου, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 130). Καὶ ὁ ἐπιφανὴς θρησκευτολόγος Nathan Söderblom τονίζει κατηγορηματικά, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ὑπερέχει «ὑπὲρ πᾶσαν, καὶ τὴν ὑψηλοτέραν ἔτι, ἐξωχριστιανικὴν θρησκευτικότητα» καὶ εἶναι «ἡ κατ' ἐξοχὴν Θρησκεία» (Αὐτόθι, σελ. 132-133).

Ἄπ' αὐτὰ γίνεται φανερό, ὅτι τὸ χριστιανικὸ κήρυγμα, προβάλλοντας τὴ μοναδικὴ ἰδιουπία τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὑποδεικνύει καὶ τὴ μοναδικὴ πηγὴ ἐνισχύσεως καὶ δυνάμεως, τὴν ὁποίαν ἔχει στὴ διάθεσὶ τοῦ κάθε Χριστιανός. Ἡ μοναδικότης τοῦ Χριστιανισμοῦ δείχνει, ὅτι δὲν εἴμαστε μόνοι καὶ ἀβοήθητοι. «Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθεῖσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας». Ὅταν προσερχώμαστε μὲ παρηρησία στὸν θρόνον τῆς Χάριτος, λαμβάνομε ἔλεος καὶ βοήθειαν «χάριν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν» (Ἐβρ. δ', 15-16).

ΕΤΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»,
Ὅδος Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140).

ΤΡΕΙΣ ΒΕΒΑΙΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑΙ

«Οἶδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει...
...Οἶδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν... Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς
τοῦ Θεοῦ ἦκει.....».
(Α' Ἰωάννου ε', 18-20).

1. Οἱ γεγεννημένοι ἐκ τοῦ Θεοῦ δὲν ἁμαρτάνουσι.

Δάνειος καὶ σήμερον ὁ λόγος. Ἐκ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελιστοῦ καὶ μεγάλου δραματιστοῦ Ἰωάννου παρελάβομεν τὸ θέμα, τοῦ ὁποίου καὶ τὴν ἀνάλυσιν ἐπιχειροῦμεν. Γράφει ὁ Θεόπνευστος ἀνὴρ· «Οἶδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ τηρεῖ ἑαυτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἅπτεται αὐτοῦ». Τὸ ὅτι ὁ θεὸς Εὐαγγελιστὴς διὰ τῆς λέξεως «γεγεννημένος» δὲν ἐννοεῖ τὴν φυσικὴν μας γέννησιν τοῦτο παρ' οὐδενὸς ἀντιλέγεται. Ὅλοι βεβαίως οἱ ἄνθρωποι ὀφείλομεν τὴν ὑπαρξίν μας εἰς τὸν Δημιουργὸν τοῦ παντός. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ αὐτῆς. Περὶ τῆς διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ συντελουμένης ἀναγεννήσεώς μας ὁμιλεῖ. Ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐννοίαν, δηλαδὴ τῆς νέας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ γεννήσεως, γράφων ὁ θεὸς Ἀπόστολος πρὸς τοὺς Κορινθίους, διεκδικεῖ τὴν πατρότητα τούτων, ὡσὰν γεννηθέντων ὑπὸ τοῦ ἰδίου διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Εὐαγγελίου· «Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα» (Α' Κορ. δ', 15).

Εἶναι τόσον ἀναγεωτικὴ διὰ τὸν ἄνθρωπον ἢ ἐν Χριστῷ ζωὴ, ὥστε νὰ θεωρῆται ὡς νέα γέννησις. Καὶ πράγματι εἶναι. Τὸν χοῦδὸν Ἀδάμ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει διαδέχεται ὁ πνευματικὸς, ὁ ἐπουράνιος. Εἴμεθα οἱ ἀναγεγεννημένοι πλέον «οὐκ ἐκ σποράς φθαρτῆς, ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα» (Α' Πέτρου α', 23).

Αὐτὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν «δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν» μᾶς ἀνεγέννησεν «εἰς ἐλπίδα ζωῆς» (Αὐτόθι· α', 3). Ἀφ' ὅτου, χάριτι Θεοῦ, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, ἐνεκρώθη ἐπὶ τοῦ ξύλου τῆς ἀρᾶς τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τὸ παλαιὸν φύραμα ἐξεκαθαρίσθη καὶ ἐγεννήθη ἐν νέον φύραμα, τὸ ὅποιον ἐφόρεσε τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. Ἐγίναμεν ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις. «Ὅστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα» (Β' Κορ. ε', 17).

Ἡ τοιαύτη ἐν Χριστῷ ἀναγέννησις μᾶς ἐξασφαλίζει τὴν ἀναμαρτησίαν; Ὅχι, θεοβίως. Τοιοῦτό τι θὰ καθίστα ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀξίας τὸ ἀγαθὸν καὶ θὰ καθήργει τὴν ἀξιομοσθίαν τῶν καλῶν ἔργων, ἐφ' ὅσον ἡ νέα ἐν Χριστῷ ἀνθρωπίνη φύσις θὰ καθίστατο ἀκλινῆς πρὸς τὸ κακὸν καὶ ἄτρωτος ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Συνεπῶς «ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει» ὡς νέα ἠθικὴ καὶ ἀκεραία προσωπικότης, ἡ ὁποία ὅμως δὲν παύει «γὰ τηρῆ ἑαυτῆν» πάντοτε ἀγνήν καὶ ἀμόλυντον, ὑπεράνω τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ κόσμου, διαρκῶς ἀγωνιζομένη κατὰ τοῦ πονηροῦ, ὁ ὁποῖος «οὐχ ἄπτεται αὐτοῦ».

Ἀναγεννηθέντες ἐν Χριστῷ καὶ γενόμενοι «Θεοῦ γεώργιον», «Θεοῦ οἰκοδομῆ» πῶς πρέπει νὰ περιπατῶμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ; Μᾶς τὸ ἐδίδαξεν ὁ Κύριος διὰ τοῦ Εὐαγγελίου Του. Μᾶς τὸ ἐκήρυξαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι· «Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν». Νὰ περιπατῶμεν καὶ νὰ πολιτευώμεθα ἀξίως τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Χάριτι Χριστοῦ κατηργήθη ἐν ἡμῖν ὁ νόμος τῆς σαρκὸς καὶ ἰδρύθη ὁ Νόμος τοῦ Πνεύματος. Καὶ ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος δὲν φρονεῖ τὰ τῆς σαρκὸς, ἀλλὰ τὰ τοῦ πνεύματος. «Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστὶ, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνευμά ἐστι» (Ἰωάν. γ', 6). Εἰς ἡμᾶς ἐναπόκειται νὰ διαφυλάξωμεν ἑαυτοὺς ἀσίλους καὶ ἀμίμους, ἵνα δικαιωθῶμεν τοῦ στεφάνου τῆς ζωῆς. Μὴ λησιμονῶμεν οὐδὲ ἐπὶ σιγμῆν ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς γῆς βίος ἡμῶν εἶναι μία διαρκῆς στρατεία. Ἄς ἔχωμεν πάντοτε ἀγρυπνον τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς μας, ἵνα μὴ μᾶς καταλάβῃ ὁ πονηρὸς. Ἐπαγρύπνησις καὶ προσευχὴ καὶ πρὸ παντὸς ζῶσα πίστις. Οὕτω θὰ ἐπαληθεύσωμεν πρὸς μεγάλην χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ ὅτι δὲν ὑπῆρξε ματαία ἡ ὑπὲρ ἡμῶν σταυρικὴ θυσία Του. Οὕτω μόνον θὰ ἐπιβεβαιώσωμεν ἐν τῷ προσώπῳ ἡμῶν, πρὸς δόξαν Θεοῦ, ὅτι· «πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ τηρεῖ ἑαυτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἄπτεται αὐτοῦ» (Α' Ἰωάννου ε', 18).

2. Οἱ Χριστιανοὶ εἶναι τέκνα Θεοῦ.

Ἀποῦ τὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγεννημένον ἄνθρωπον σαφῶς ἀπετύπωσε, μεταγγεῖ ἤδη ἡμᾶς ὁ θεῖος Εὐαγγελιστὴς εἰς μίαν ἄλλην ἀλήθειαν· «Οἶδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται» (Α' Ἰωάν. ε', 19). Ἐγκαῦθα τὸ ρῆμα «ἐσμέν» νοητέον ὡς ταυτόσημον τοῦ γεννᾶσθαι. Ὅθεν ἐφ' ὅσον ὀφείλομεν ὄχι μόνον τὴν καταγωγὴν μας, ἀλλὰ τὴν ἀναγέννησίν μας εἰς τὸν Θεόν, πρέπει νὰ ὀδηγηθῶμεν ἀπὸ τὴν προηγουμένης διατυπωθεῖ-

σαν ἀλήθειαν, ἐπιθεδαιούντες ταύτην διὰ τῶν πράξεών μας, δι' ἔργων ἀξίων τῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγεννημένων. Κύριον μέλημά μας δεόν νὰ εἶναι ἢ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τελείωσις ἐν ἀγιότητι βίου, τηρούντων ἑαυτοὺς μακρὰν τοῦ πονηροῦ, ἐν τῇ μακαρίᾳ ἐκείνῃ καταστάσει, τὴν ὁποίαν ἐξυμνεῖ ὁ ψαλμωδός· «Μακάριος ἀνὴρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν καὶ ἐν ὁδῷ ἀμαρτωλῶν οὐκ ἔστη καὶ ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν. ἀλλ' ἢ ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός» (ψαλμ. Α', 1 - 2). Ὡς τέκνα Θεοῦ εἴμεθα καὶ κληρονόμοι αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ συγκληρονόμοι Χριστοῦ «εἴπερ συμπάσχουμεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν» (Ρωμ. η', 17).

Εἶναι δὲ πολλὰ τὰ παθήματα, τὰ ὁποῖα οἱ μακρὰν τοῦ Θεοῦ εὐρισκόμενοι χαλκεύουν κατὰ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι καὶ δυνάμεις τοῦ πονηροῦ αὐταὶ αἱ ἴδιαι ἀγὰ τοὺς αἰῶνας, αἱ ὁποῖαι ἐσταύρωσαν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Αἱ δυνάμεις αὐταί, κινούμεναι πάντοτε εἰς τὸ σκότος, ἀντέδρασαν λυσσωδῶς εἰς τὴν ἔλευσιν τοῦ φωτός εἰς τὸν κόσμον, διότι θὰ ἐφανερώνοντο τὰ πονηρὰ ἔργα τῶν τὰ εἰργασμένα εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαρτίας. Ἐγγώριζεν ὁ Κύριος ὅτι «ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται» (Α' Ἰωάν. ε', 19) καὶ ὅτι κινεῖται ἐν μέσῳ γενεᾶς «μοιχαλίδος καὶ πονηρᾶς», ἣ ὁποῖα ἐξήτει «ἀπολέσαι αὐτὸν» διότι τὴν ἀλήθειαν ἐλάλει. Αὐτὸ τὸ φῶς «ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον» (Ἰωάννου α', 9) ἔπρεπε νὰ σθεσθῇ, νὰ ἐξαφανισθῇ. Αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἔργον τοῦ πονηροῦ. Νὰ θυθίσῃ τὸν κόσμον εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαρτίας καὶ νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς τὸν πνευματικὸν θάνατον.

Μόνον ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὸ φωτεινὸν παράδειγμα Του θὰ μᾶς δώσῃ τὴν δύναμιν νὰ ἀνταπεξέλθωμεν κατὰ τοῦ πονηροῦ. Διότι ἐπληθύνθησαν οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. «Ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται» (Α' Ἰωάννου ε', 19). Θλίψεις καὶ στενοχωρίαι καὶ παντοῖοι κίνδυνοι ἀναμένουν τοὺς χριστιανοὺς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Περὶ τούτων ὁ Κύριος εἶχε προειδοποιήσει τοὺς ἀκολουθήσαντας αὐτὸν μαθητάς· «Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ θλίψιν ἔξετε» (πρόβλ. Ἰωάννου ιστ', 33). Ἡ μεταλαμπάδευσις τοῦ φωτός τοῦ Εὐαγγελίου ἀγὰ τὸν κόσμον δὲν ἦτο ἀπλοῦς περίπατος. Ὁραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ οἱ πόδες αὐτοὶ θὰ διήρχοντο διὰ μέσου τριβόλων καὶ παγίδων. Ἐπρεπε νὰ διανύσουν σκολιάς πορείας. Καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ καμφοῦν. Καὶ δὲν θὰ ἐκάμπτοντο, ἐὰν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ κατανικήσουν πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν. Τότε τίποτε δὲν θὰ τοὺς ἐτρόμαξε. Ὁ Κύριος διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ μέχρι τέλους τὸ ἐπὶ

γῆς ἔργον Του, κατενίκησε τὴν ἐν αὐτῷ ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τὴν ὁδήγησε μέχρι τοῦ Σταυροῦ. «Ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον» (Ἰωάννου ιστ', 33). Ὡς γνήσια τέκνα Θεοῦ ἄς προσευχώμεθα ἀδιαλείπτως ὅπως ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων ἐνισχύῃ ἡμᾶς εἰς τὸν καλὸν ἀγῶνα, ἵνα τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ λάμψῃ εἰς τὰς καρδίας ὄλων τῶν ἀνθρώπων καὶ δλιγθῶσιν οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. Ὁ οὐράνιος ἡμῶν Πατὴρ περιμένει γὰρ ἀκούσῃ ἀπὸ τὰ στόματα ὄλων τῶν ἀνθρώπων τὸν χαρμόσυτον ὕμνον· «Ἐἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλάβομεν πνεῦμα ἐπουράνιον».

3. Γεγονὸς ἡ ἐνανθρώπησις καὶ ἐπιγῆς παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Γνωρίζομεν ἐξ ἄλλου καλῶς ἡμεῖς οἱ εἰς Χριστὸν βαπτισθέντες καὶ μίαν τρίτην θεαίαν καὶ ἀσφαλῆ ἀλήθειαν· «Ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦκει καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν· καὶ ἔσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. οὗτος ἔστιν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος» (Α' Ἰωάννου ε', 20). Ἡ ἐπι γῆς παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ γεγονὸς κοσμοϊστορικῆς σημασίας διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὁλόκληρον. «Ἦλθες, ἐφάνης, τὸ Φῶς τὸ ἀπρόσιτον» θὰ φάλλῃ ἔκτοτε ἐν ἀγαλλιᾶσει ἡ μήτηρ Ἐκκλησία. «Ἐπεσεκέφατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν θὰ ἐπαναλαμβάνουσι γεγενεαὶ γεγεῶν. Ἐξ ὕψους κατήλθεν ἡ ζωὴ καὶ ἡ Ἀνάστασις ἡμῶν καὶ ἐσκήνωσε μεταξὺ ἡμῶν «καὶ ἔθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός...» (Ἰωάννου α', 14).

Ἦλθεν ἐν τῷ κόσμῳ ὁ Ποιμὴν ὁ καλὸς καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν ὑπὲρ τῶν προβάτων αὐτοῦ, ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν. Ἦλθεν, ἐκπληρῶν ἐντολὴν τοῦ ἐπουρανοῦ Πατρὸς καὶ Προαιώνιον σχέδιον Ἐκείνου. Ἔδωκε τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, διὰ γὰρ τὴν ἐπαναλάβῃ καὶ διὰ γὰρ συνεχίσῃ ἐν δόξῃ, νικητῆς πλέον τοῦ κόσμου καὶ τοῦ θανάτου, τὴν διαποίησαν τὸ πληρώματος ἔσσει. Διὰ τοῦτο καὶ εἶναι ὁ ἀγαπητὸς υἱὸς τοῦ Πατρὸς, «ἐν ᾧ ἐκείνος ἠδύοκῃσε» γὰρ σώσῃ τὸν ἀνθρωπον. «Διὰ τοῦτο ὁ πατὴρ με ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν» (Ἰωάν. ε', 17). Ἦλθεν ἐν τῷ κόσμῳ ἀλλὰ ὁ κόσμος δὲν τὸν ἀνεγνώρισεν. Ὅταν ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Θεοανθρώπου ἠκούσθῃ ἡ μεγάλη ἀλήθεια «ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰωάννου ια', 25), ὁ κόσμος πολὺ ἀπεῖχε ἀπὸ τοῦ γὰρ κατανοήσῃ καὶ γὰρ πιστεύσῃ τὴν διακήρυξιν ταύτην. Δὲν εἶχε τὴν δύναμιν γὰρ ἐπωμισθῆ τὴν θαυρτήτά της. Ἦτο μία ὀγκώδης καὶ συντριπτικὴ, ἀλλὰ καὶ τόσον ἐλιπιδόφορος, διὰ τὸν ἀσθε-

νοῦντα, τὸν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας τετυφλωμένον ἄνθρωπον, ἀλήθεια. Ἦτό τι τὸ ἀδιανόητον καὶ ἀκατάληπτον. Τί ἐσήμενοιον ἄραγε οἱ λόγοι Ἐκείνου τοῦ Διδασκάλου· «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται». Παρωξύνοντο αἱ ἄκοαι τοῦ πλήθους ἐπὶ τῇ ἀκούσματι· «Καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα» (Ἰωάννου ια', 26).

Αὐτὸς ὢν ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ, «τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας», «δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν» ἵνα δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Εἶχομεν νοῦν καὶ λογικὴν, ἀλλὰ διὰ τῆς κακῆς χρήσεως τοῦ αὐτεξουσίου, ἐγενόμεθα παραβάται τοῦ Θεοῦ Νόμου. Ἐκτοτε ἐσκοτίσθη τὸ πνεῦμα μας καὶ ἡ διαρκὴς ἐν τῇ ἁμαρτία ζωὴ ἡμῶν μᾶς κατέστησεν ἀνικάνους νὰ γνωρίζωμεν τὸν ἀληθινὸν Θεόν καὶ «τί τὸ ἅγιον θέλημα αὐτοῦ». Ἐδυσθίσαμεν σωματικῶς καὶ πνευματικῶς εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὴν ἄγνοιαν. Ἐπεριπατοῦμεν «ἐν ματαιότητι τοῦ νοῦς ἡμῶν, ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ, ὄντες ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν ἡμῖν διὰ τὴν πῶρωσιν τῆς καρδίας ἡμῶν» (Ἐφεσ. δ', 17 - 18).

Αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδῶν ὁ Θεὸς ἀπέστειλεν ἐν τῇ κόσμῳ τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινόν, ὁ ὁποῖος καὶ διήνοιξε τὰς καρδίας μας καὶ ἐφώτισε τὰς διανοίας μας, καταστήσας αὐτὰς ἱκανὰς νὰ γνωρίζουν τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Πέραν δὲ τούτου διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ ἀνθρωπότης καθηγγιάσθη καὶ ἠνώθη μετὰ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἔλαβε χάριν καὶ ἁγιασμὸν καὶ ἀπολύτρωσιν. Εἰς τὸν Γολγοθᾶν ἡ ἐν Χριστῷ ἀνθρωπίνη φύσις ἐθανατώθη διὰ νὰ ἀναστηθῇ ἀγνή καὶ καθαρὰ καὶ ἀμόλυντος.

Ἦλθεν ὁ Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὰ πάντα τελειώσας, καθ' ἃ ἐνετείλατο ὁ Πατὴρ αὐτοῦ, ἐπανῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἵνα καὶ πάλιν «ἔλθῃ μετὰ δόξης κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς». Διότι κατὰ τὴν πρώτην ἐπὶ τῆς γῆς ἔλευσίν Του, δὲν ἦλθε νὰ κρίνῃ, ἀλλ' ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον· «Οὐ γὰρ ἦλθον, ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον» (Ἰωάννου ιβ', 47). Ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμῶς ἡμέρᾳ θὰ ἔλθῃ πλέον ὡς κριτῆς. Καὶ τότε· «Ἐκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως» (Ἰωάν. ε', 29). Ἄς ἐτοιμαζώμεθα, ἀδελφοί μου, πάντοτε, ἀφοῦ ἐγνωρίσαμεν «Τὸν ἀληθινὸν Θεόν» τὴν «Ζωὴν τὴν αἰώνιον» ἵνα μὴ σκοτία ἡμᾶς καταλάβῃ καὶ ἵνα ἔχωμεν καλὴν ἀπολογίαὶν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ δήματος τοῦ Κυρίου.

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ «ΤΡΩΓΟΥΝ» ΚΑΙ ΝΑ «ΧΩΝΕΥΟΥΝ» ΟΙ ΧΙΛΙΑΣΤΕΣ

Κοινό σημείο για όλους τους ψευδομεσοίες που με τόση αφοβία παρουσιάζονται στις ημέρες μας είναι η απαίτησι της «ήγασίας» να προετοιμάζη με απόλυτο αποκλειστικότητα την «πνευματική τράπεζα» και η δεσμευτική για όλους τους όπαδους υποχρέωσι να θρέφωται από την «τράπεζα» αυτή. Να «τρώγουν» και να «χωνεύουν» τὸ κάθε τι που παρατίθεται, γιατί προέρχεται από τὸν ἴδιον τὸ Θεὸ και εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴν πνευματικὴν υγείαν και τὴν ἐπιβίωσιν, μέσα ἀπὸ τὴν «φοβερὴν καταστροφὴν», πού θὰ «πλήξῃ» ὀλόκληρην τὴν ἀνθρωπότητα, πού βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸ «μοναδικὸ καταφύγιον» τῆς «ὀργανώσεως».

Στὴ Γουάνα ὁ «θεὸς» εἶχε «ἐξουσιοδότησει» τὸν Τζιμ Τζόουνς νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸ τὸ «ἔργον». Στὸ Μπρουκλιν τῆς Ἀμερικῆς ἡ χιλιαστικὴ ἡγεσία ἰσχυρίζεται πὺς ὁ «θεὸς» δὲν ἐξουσιοδότησε τὸν Τζιμ Τζόουνς, ἀλλὰ τὴν «Ἐταιρία Σκοπιὰ» γιὰ τὸ ἔργον αὐτὸ, τὸν πρόεδρον Φράνκς και τοὺς συνεργάτες του, τοὺς ἐκδότες τοῦ περιοδικοῦ «Σκοπιὰ». Αὐτὸς εἶναι «ὁ μόνος συλλογικὸς ἀγωγὸς γιὰ τὴν ῥοὴν τῆς βιβλικῆς ἀληθείας στοὺς ἀνθρώπους ἐπάνω στὴ γῆ!» Ὅποιος ἐπιθυμεῖ νὰ «ἐπιβίωσῃ» στὸν «Ἀρμαγεδῶνα», πρέπει νὰ παρακαθῆσθαι στὴν «πνευματικὴν τράπεζαν» πού παραθέτει ἡ «Σκοπιὰ». Ὅποιος δὲν τὸ κάνει, θὰ ἔχῃ τὴν κατάρα τοῦ Θεοῦ, δὲν θὰ γλυτώσῃ μὲ κανένα τρόπο τῆ «σφαγῆ».

Ἄλλὰ, θὰ ἀντιτάξῃ ἴσως κανεὶς, τὸ περιοδικὸ «Σκοπιὰ» και τὰ ἄλλα χιλιαστικὰ ἔντυπα δὲν εἶναι ἀλάνθαστα και δεσμευτικὰ. Κάθε χιλιαστὴς μπορεῖ νὰ τὰ μελετήσῃ, νὰ τὰ συγκρίνῃ μὲ τὴν Ἁγίαν Γραφήν και νὰ κἀνῃ ἐπιλογὴν. Νὰ κρίνῃ δηλαδή ἐλεύθερα τί πρέπει νὰ κρατήσῃ γιὰ νὰ ἐφαρμόσῃ στὴ ζωὴν του και τί τοῦ εἶναι ἄχρηστο, γιὰ νὰ τὸ παραβλέψῃ και νὰ τὸ περιφρονήσῃ.

Ὅποιος ἐκφράσει μιὰ τέτοια ἄποψιν, ἀποδεικνύει μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ πὺς ἀγνοεῖ τελείως τὰ χιλιαστικὰ θέματα: Κάθε χιλιαστὴς ἔχει καθῆκον νὰ δέχεται τὸ κάθε τι, πού δημοσιεύει ἡ «Ἐταιρία» στὰ ἔντυπά της. Τίποτε δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραμερίσῃ, νὰ

περιφρονήση, νὰ ἀρχίσῃ νὰ τὸ κατακρίνη, χρησιμοποιῶντας τὴν Ἁγία Γραφή ἢ καὶ ἀκόμη τὴν κοινὴ λογικὴ:

«Πρέπει νὰ τρώγουμε καὶ νὰ χωνεύουμε καὶ νὰ ἀφομοιώνουμε ὅ,τι τίθεται μπροστά μας, χωρὶς νὰ ἀπορρίπτουμε τμήματα τῆς τροφῆς, ἐπειδὴ μπορεῖ νὰ μὴν ταιριάζουν στὴν ἰδιοτροπία τῆς διανοητικῆς μας γεύσεως», ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ ἢ χιλιαστικὴ ἡγεσία. (Σκοπιὰ 1952, σελ. 155).

Ἐδῶ δὲν ὑπάρχει κίνδυνος νὰ παρανοήσῃ κανεὶς τὰ λόγια τῆς «Ἐταιρίας». Ἀπευθύνεται στοὺς χιλιαστὲς καὶ τοὺς λέγει: Ὅτιδήποτε δημοσιευθῆ στὰ ἔντυπα τῆς «Ἐταιρίας», ἀποτελεῖ πνευματικὴ τροφή. Πρέπει νὰ «τρώγεται», νὰ «χωνεύεται» καὶ νὰ «ἀφομοιώνεται», χωρὶς ἀντιρρήσεις! Ἀκόμη καὶ ἂν δὲν ταιριάζει στὴ λογικὴ μας, καὶ ἂν μᾶς φαίνεται ὀλότελα παράλογο καὶ ἀντιγραφικὸ, ἀκόμη καὶ τότε ἀποτελεῖ «τμῆμα τῆς τροφῆς», τὸ ὁποῖο καμμιὰ «ἰδιοτροπὴ διάνοια» δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀπορρίψῃ. Οἱ χιλιαστὲς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ βασισθοῦν στὴν «ἰδιοτροπία τῆς διανοητικῆς των γνώσεως», ἀλλὰ μόνο στὸν «ἄγωγὸ τοῦ Μπροῦκλιν». Αὐτὸ ποὺ παραθέτε: ὁ «ἄγωγός», πρέπει νὰ «τρώγεται», νὰ «χωνεύεται» καὶ νὰ «ἀφομοιώνεται».

—Καὶ ἂν ἡ «Σκοπιὰ» παραθέσῃ διαβολικὰς διδασκαλίαις, νομίζοντας πὺς ἀποτελοῦν βασικὰ «τμήματα τῆς τροφῆς»; Δὲν τὸ ἀναφέρουμε αὐτὸ σὰν ἀπλή ὑπόθεσι, ἀλλὰ σὰ γεγονός, ποὺ ἀποδείξαμε τόσες φορὲς στὰ ἀντιχιλιαστικὰ μας ἔντυπα¹.

Ἡ «Σκοπιὰ» μᾶς λέγει πὺς σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις πρέπει νὰ ἀκολουθῆται ἡ διδασκαλία τῆς, ὅχι ἡ «ἰδιοτροπὴ διανοητικὴ γεῦσι μας»! Οἱ χιλιαστὲς πρέπει ἀκόμη νὰ παραδέξουν καὶ τὴ «διανοητικὴ γεῦσι» τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Νὰ ἀρχίσουν νὰ πηγαίνουν ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι καὶ νὰ κηρύττουν στοὺς ἀνθρώπους, ὅχι αὐτὰ ποὺ οἱ ἴδιοι οἱ χιλιαστὲς θὰ νόμιζαν γιὰ «γραφικὰ» ἢ ἐκείνα ποὺ ἀποτελοῦν πνευματικὴ τροφή, μὲ θάσι τὴ «διανοητικὴ γεῦσι» τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὴν «τροφή τῆς Σκοπιᾶς»:

1. Βλέπε τὰ δύο βασικὰ ἀντιχιλιαστικὰ μας βιβλία: «Ἡ δικτατορία τοῦ Μπροῦκλιν. Τὸ προσωπεῖον καὶ τὸ πρόσωπον τῆς ὀργανώσεως τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά» καὶ: «Ἡ Σκοπιὰ: Ζωηρότερο φῶς ἢ πυκνότερο σκότος».

«Οἱ ἀλήθειες πού πρέπει νά διακηρύττωμε εἶναι ἐκαίνες πού παρέχονται μέσω τῆς ὀργανώσεως τοῦ φρονήμου δούλου, ὄχι μερικές προσωπικές γνώμες, ἀντίθετες σέ ὅ,τι ἔχει προμηθεύσει ὁ δούλος ὡς τροφή ἐν καιρῷ» (Σκοπιά, ἔνθ. ἀνωτέρω).

Ὅταν ἐπὶ παραδείγματι ἡ «Σκοπιά» κήρυττε πὼς οἱ πολιτικές κυβερνήσεις ἐτάχθησαν ἀπὸ τὸ Θεό (Ρωμ. ιγ' 1), αὐτὸ ἔπρεπε νά λογισθῆ ὡς «τροφή ἐν καιρῷ» καὶ νά διακηρυχθῆ στὶς πόρτες τῶν ἀνθρώπων γιὰ «θεϊκὴ διδασκαλία». Ὅταν, ἀργότερα, ἡ «Σκοπιά» διεκήρυξε πὼς οἱ πολιτικές κυβερνήσεις ἐτάχθησαν ἀπὸ τὸ Διάβολο, πὼς ὁ Διάβολος ἐπλάνησε τοὺς ἀνθρώπους νά πιστεῦουν πὼς οἱ κυβερνήσεις ἐτάχθησαν ἀπὸ τὸ Θεό, οἱ χιλιαστές ἔπρεπε νά παύσουν νά κηρύττουν τὴν προηγούμενη ἀποψι, πού ἦταν ἡ ἐντελῶς ἀντίθετη, καὶ νά ἀρχίσουν νά κηρύττουν τὴ νέα, ἐπίσης ὡς «τροφή ἐν καιρῷ», ὡς «θεϊκὴ διδασκαλία». Ὅταν, τέλος, ἀργότερα, ἡ «Ἐταιρία» ἐπανῆλθε στὴν πρώτη τῆς ἀποψι καὶ κήρυξε πὼς οἱ πολιτικές κυβερνήσεις ἐτάχθησαν ἀπὸ τὸ Θεό, ἄλλαξαν γιὰ ἀκόμη μιὰ φορὰ τὰ πράγματα: Οἱ χιλιαστές, αὐτὸ πού κήρυτταν μέχρι ἐκείνη τὴ στιγμή γιὰ διαβολικό, ἔπρεπε τώρα νά τὸ προσφέρουν γιὰ «θεϊκὴ διδασκαλία», γιὰ «κατάλληλη τροφή ἐν καιρῷ». Ἀντίθετα, ἐκεῖνο πού ἐδέχοντο μέχρι ἐκείνη τὴ στιγμή ὡς «θεϊκὸ» ἔπρεπε νά τὸ διαλαλήσουν γιὰ «διαβολικό».

Ἔτσι, ἡ προσωπικὴ σκέψι καὶ κρίσι ἐξουδετερώνεται ἀπόλυτα καὶ ἡ πνευματικὴ «δολοφονία» ὀλοκληρώνεται. Τὰ δύστυχα θύματα γίνονται πλέον τυφλὰ ὄργανα τῆς «Ἐταιρίας»: Πρέπει νά πηγαίνουν στὰ σπίτια τῶν ἀνθρώπων νά στρατολογήουν νέα θύματα...

Πρεσβ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀπὸ τὸ ἐφημεριακὸ Συναξάρι τοῦ 1821

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

«...ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως ἔλαβε τὰ ὄπλα...».

Πολλὰ ὑπέφερον ἡ Ἠλεία κατὰ τὰ ἔτη τῆς δουλείας ἐκ τῆς Ἐνετοκρατίας καὶ ἰδίως τῆς Τουρκοκρατίας. Τὰ πεδινὰ ἰδίως μέρη ἠσθάνοντο τὸν ζυγὸν τῆς τυραννίας περισσότερον ἢ ἡ ὄρεινὴ Ἠλεία. Εἶχεν ὁ νομὸς πληθυσμὸν Τουρκικὸν μέγalon, ἐν σχέσει μὲ τὰς γειτονικὰς ἐπαρχίας. Ἡ ἐπαρχία Γαστούνης κατοικεῖτο ἀπὸ 3.150 Ἑλληνικὰς οἰκογενεῖας, καὶ Τουρκικὰς 2.000, ἐνῶ ἡ ἐπαρχία Καλαβρύτων εἶχεν ἐννεάκις χίλια (9.000) «σπίτια» Ἑλληνικά, Τουρκικά δὲ μόνον ἑκατὸν (100). Ἐγευθεὺν καὶ ὁ πόθος τῆς Ἐλευθερίας ἦτο μεγαλύτερος καὶ ἀδιάκοπος ἐν Ἠλείᾳ, λόγῳ τῶν καθημερινῶν θαρραρικῶν πιέσεων, τῶν νυχθημέρων ὀδυνῶν καὶ στεναγμῶν τῶν ὑποδούλων, καὶ τῶν ἀνεκδιγγῆτων μαρτυριῶν ὑπὸ τῶν κατακτητῶν. Τὸ κήρυγμα τοῦ Πατρῶν Γερμανοῦ ἀμέσως ὕβρεν ἀπήχησιν, καὶ οἱ κάτοικοι βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ τῶν πέριξ πατριωτῶν, εὐρέθησαν ἀμέσως ἐπὶ ποδὸς πολέμου, ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. Οὐδόλως ὑστέρησε καὶ ὁ ἱερός Κληρὸς εἰς τὴν γενικὴν ἐξέγερσιν. Ἐχαμεν ἀρκετοὺς κληρικοὺς ἀγωνισθέντας, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν Ἠλείων ὀπλαρχηγῶν, νικηφόρος, κατὰ τὰς πρώτας μάχας, καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐθνεγεσίας. Μεταξὺ τῶν πολλῶν πρέπει νὰ καταταχθῇ καὶ ὁ ἐφημέριος τοῦ χωρίου ΛΑΤΑ τῆς Πηνειῆς **ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ**.

Εὐτυχῶς διεσώθησαν ἀρκετὰ ἔγγραφα ἐκθέτοντα τὰς πολλαπλὰς ἐκδουλεύσεις καὶ θυσίας αὐτοῦ, ὁμολογουμένως ὄχι μόνον ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πιστοποιουμένας ὑπὸ τῶν ὀπλαρχηγῶν τῆς περιφέρειας.

Ἡ ἐπομένη ἔκθεσις, ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ ἰδίου, εἶναι ἀρκετὰ λεπτομερής.

Ὁ Λευτικὸς κάλαμος τοῦ 1821, λακωνικῶς, ἐνθυμούμενος τὰς σκληρὰς ἀλλὰ καλλινίκους μάχας, γράφει μετὰ συγκινήσεως, τὰδε.

«Ἐκθεσις τῶν θυσιῶν καὶ ἀγώνων τοῦ Ἀνδρέου ἹΕΡΕΩΣ Οἰκονόμου Κωνσταντινουπόλου ἀπὸ τὸ ἔτος 1821 μέχρι τοῦ 1828.

Ὄνομα καὶ ἐπώνυμον	: Ἀνδρέας Οἰκονόμου Κωνσταντινούπολος, Ἱερεὺς
Ἡλικία	: ἐτῶν 70
Δῆμος	: Πηγνεῖδας
Κοινότης	: Λάτα
Ἐπαρχία	: Ἡλείας
Χρονολογία	: 1821 - 1827
Ἐκστρατεία	: Ποῦσι, ΣΑΒΒΑΛΙΑ, Καστροχλουμύτζι.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

Ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ μακαρίτου ἀρχηγοῦ μου Γ. Σισίνη παρευρέθη πολεμῶν εἰς τὴν μάχην τοῦ Π ο ὕ σ ι. Ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἰδίου μου ἀρχηγοῦ παρευρέθη μαχόμενος εἰς τὴν μάχην ΣΑΒΒΑΛΙΑ.

Ὅτι ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ αὐτοῦ ἀρχηγοῦ μου παρευρέθη εἰς τὴν μάχην Κ ά σ τ ρ ο Χ λ ο υ μ ο ὕ τ ζ ι.

Ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ αὐτοῦ ἀρχηγοῦ μου παρευρέθη εἰς τὴν μάχην Π α τ ρ ῶ ν.

Ὅτι ἀκολούθως ἀπὸ τὸ ἔτος 1825 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος ἠκολούθησα ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ μακαρίτου Χρ. Σισίνη καὶ Μ. Σισίνη, παρευρεθεις εἰς ὅλας τὰς μάχας τὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ συμβάσας.

Ὅτι εἰς τὸ διάστημα τοῦ πολέμου ἐκτὸς τῶν ἀγώνων μου προσέφερα καὶ πολλωτάτας χρηματικὰς θυσίας πρὸς βοήθειαν τῶν κατὰ ξηράν καὶ θάλασσαν στρατευμάτων.

Ἐν Λεχαινοῖς τὴν 20 Ἰανουαρίου 1846

Παπα - Ἀνδρέας Οἰκονόμου».

Ὡστε καὶ αἱ «χρηματικαὶ θυσίαι» αὐτοῦ, διὰ τοὺς κατὰ «γῆν καὶ θάλασσαν» ἀγωνιζομένους, ἦσαν «πολλώταται».

Τί λέγουν οί τήν σήμερον ὑποτιμῶντες τὰς τότε θυσίας τῶν ἐφημερίων, καί ἀποσιωπῶντες αὐτάς, ἐκ κρυπτογραφημένων λόγων;

Ἐκ τῆς ὑπογραφῆς «Οἰκονόμου» καί μόνον, πληροφοροῦμεθα τήν ἐξ ἱερατικῆς ὀφφικιοῦχου οἰκογενείας καταγωγὴν τοῦ ἐφημερίου. Τὸ «Κωνσταντινόπουλος» προηγεῖτο, καί ἦτο γενικὸν ἐπώνυμον τοῦ γενάρχου καί τῶν μετέπειτα ἀπογόνων αὐτοῦ, τὸ δὲ «Οἰκονόμου» παρεμβλήθη, μεταξὺ τοῦ βαπτιστικοῦ καί ἐπωνύμου, μετέπειτα.

Κατὰ τὰ ἄνω ὁ ἐφημέριος ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1776, καί ὅτε προσήλθε, τὸ πρῶτον, πρὸς κατάταξιν εἰς τὰ νικηφόρα Ἑλληνικὰ ὄπλα, ἦτο, ὄχι νεαρός, ἀλλὰ 45 ἐτῶν.

Ἐσώθη καί τὸ ἐπόμενον πιστοποιητικὸν τοῦ οἰκείου Δημάρχου. Ἔχει ὡς ἔπεται:

«Πιστοποιῶ,

ἐνόρκως καί ἐντίμως τῆς στρατιωτικῆς μου τιμῆς, ὅτι ὁ ἐπιφέρων τὸ παρόν μου Ἀ ν δ ρ έ α ς Οἰκονόμου Κ ω ν σ τ α ν τ ι γ ό π ο υ λ ο ς ἱερεὺς κάτοικος Λ ά τ α τοῦ δήμου Πηγείας συνεπαρχιώτης μου, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως ἔλαβε τὰ ὄπλα καί παρηκολούθησεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ μακαρίτου πατρός μου παρευρεθείς εἰς τὰς μάχας, ΣΑΒΒΑΛΙΑ, Π ο ὕ σ ι, Κ α σ τ ρ ο χ λ ο υ μ ο ὕ τ ζ ι, καί Π α τ ρ ῶ ν, ὅτι ἀκολούθως ἀπὸ τὸ ἔτος 1825 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, ἠκολούθει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ μακαρίτου ἀδελφοῦ μου καί παρευρεθείς εἰς τὰς μάχας Σ μ ὕ λ α καί Λ α ν τ ζ ό ῖ καί ἄλλας ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας ταύτης μάχας.

Καθ' ὄλον τὸ διάστημα τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος ἐφέρθη μὲ φρόνησιν, μὲ ζῆλον, πατριωτισμὸν, καί ἀνδρείαν, ἀπέχων ἀείποτε ὅποιας δήποτε καταχρήσεως, ἐξοδεύσας τὸ καθ' ἑαυτὸν πρὸς βοήθειαν τῶν κατὰ ξηρὰν καί θάλασσαν στρατευμάτων.

Κατ' αἰτησιν ὅθεν τοῦ ρηθέντος τοῦ δίδεται τὸ παρόν διὰ τὴν ἀποχρησιμότητα ἧκου δεῖ.

Ἐν Λεσχαιοῖς τὴν 20 Ἰανουαρίου 1846

Μιχ. Σισίνης».

Ἐπικυροῦται τὸ γνήσιον τῆς ἀνωτέρω ὑπογραφῆς τοῦ κ.
Μιχ. Σισίνη.

Λεχαινὰ τὴν 2 Φεβρουαρίου 1846.

Ὁ Δῆμαρχος Μυρτουτιῶν.

ἸΑθαν. Μπασιλάρης».

(Τ.Σ.)

Προσέτι ἐσώθη καὶ ἡ ἀκόλουθος αἴτησις μετὰ τὸν τύπον τῆς
ἐκθέσεως, γραφεῖσα καὶ ὑπογραφεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀγωνιστοῦ.

«Ἐν Λεχαινοῖς τὴν 20 Ἰουνίου 1846

Α Ἰ τ η σ ι ς

Ἄνδρᾶ Οἰκονόμου Κωνσταντινοπούλου ἱερέως κατοικοῦ Λάτα τοῦ
δήμου Πηγείας τῆς Ἡλείας.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ὃ ὑποφαινόμενος νὰ καθυποβάλλω εὐσε-
βάστως τὴν ἀναφορὰν μου ταύτην διὰ τοῦ Ἐπαρχοῦ Ἡλείας ἐπαρ-
χίας μου ὑπ' ὄψιν τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης, ἐπισυνάπτων ἐκθεσιν
τῶν στρατιωτικῶν ἐκδουλεύσεων μου, καὶ τῶν θυσιῶν μου, καθῶς
καὶ τὸ συνοδεῖον αὐτὴν ἐνδεικτικόν.

Ἐκ τούτων θεωρεῖ ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη τὴν θέσιν εἰς ἣν εὐρέ-
θην ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τῆς Πατρίδος, τὰς θυσίας
καὶ ἀγῶνας τοὺς ὁποίους ἐπρόσφερον.

Εὐδοκήσασα ἡ Α.Μ. νὰ ἐμπιστευθῆ εἰς τὴν συνείδησιν ὑμῶν
τὴν ἀναγκαίαν ἀπόφασιν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως καὶ διὰ τοῦ
Ε' αὐτῆς ψηφίσματος, σὰς ἔθεσεν εἰς τὴν ἐνδοξον θέσιν νὰ δικαιοῦ-
σητε τοὺς ἀδίκως μέχρι τοῦδε ἀδικουμένους.

Ὁ ὑποφαινόμενος χρεωστῆ ἐν πεποιθήσει νὰ πιστεύῃ ὅτι
ὀδηγούμενη ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ἀπὸ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῆς Ἐ-
θνικῆς Συνελεύσεως καὶ τὴν πίστιν τῆς εὐδοκίας τῆς Α.Μ. τοῦ
κλεινοῦ ἡμῶν Βασιλέως, θέλει δικαιωθῆ τέλος ἀξίως τῶν θυσιῶν
καὶ ἀγῶνων τοῦ τῶν εὐχῶν τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Α.Μ.

ὑποσημειοῦμαι εὐσεβάστως.

Εὐπειθέστατος

Παπα - Ἄνδρᾶς Οἰκονόμου».

(Συνεχίζεται)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝΑΓ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Π ρ ω θ ι ε ρ ε ὕ ς

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (ΚΑΙΣΑΡΙΟΣ) ΔΑΠΟΝΤΕΣ *

Τὸ 1747 βρισκόταν στὴν Κωνσταντινούπολη γιὰ ἐπίσκεψη. Τότε παρουσιάστηκαν ὀρισμένα ἄτομα, πού τὸν κατάγγειλαν στὸν Μεγάλο Βεζύρη γιὰ ἀνατρεπτικὴ δράση. Αὐτός, ἂν καὶ γνώριζε, πὼς ἦταν ψεύτικη ἢ καταγγελία, δὲν δίστασε νὰ τὸν συλλάβει. Κάποτε εἶχε ἀρνηθεῖ νὰ γίνῃ ἰδιαίτερος γραμματέας του. Ἐπομένως ἔπρεπε νὰ πληρώσει γιὰ κείνη τὴν προσβολή.

Στὴ φυλακὴ ὁ Δαπόντες προσγειώνεται. Καταλαβαίνει, πὼς ἡ εὐτυχία τοῦ κόσμου τούτου εἶναι τόσο ἀσταθῆς ὡς ἀμίδα κاپνοῦ. Ἀρχίζει πάλι τὸ γράψιμο. Πρῶτα στέλνει γράμματα καὶ ζητάει συγγνώμη ἀπὸ ὄλους τοὺς γνωστοὺς γιὰ τὸ φέροσίμο του. Ἐπειτα, ἀρχίζει νὰ γράφει τὸν «Καθρέπτη Γυναικῶν», πού ἀργότερα θὰ γίνῃ ἓνα ἀπ' τὰ πιὸ δημοφιλῆ ἔργα του. Τελικά, μετὰ ἀπὸ εἴκοσι μῆνες, κατάφερε ν' ἀποφυλακισθεῖ, ἀφοῦ πρῶτα πληρώσε μεγάλο χαράτσι. Σχεδὸν μιὰ περιουσία.

Μετὰ τὴν ἀποφυλάκισή του ραγδαῖα γεγονότα τὸν ρίχνουν πότε σὲ χαρά, πότε σὲ λύπη. Πεθαίνει ἡ μητέρα του, ἀπὸ στενοχώρια, μόλις ἔμαθε τὸ κατάντημα τοῦ γιοῦ της. Παντρεύεται καὶ ζεῖ εὐτυχισμένος γιὰ δυὸ χρόνια. Τὸ τρίτο χρόνο πεθαίνει ἡ γυναίκα του καὶ τὸν βυθίζει σὲ βαρὺ πένθος.

Ὅλες αὐτὲς οἱ περιπέτειες δημιούργησαν κατάθλιψη στὴ ψυχὴ τοῦ ἄλλοτε εὐθυμοῦ Δαπόντε. Γι' αὐτὸ ἄρχισε νὰ ποθεῖ τὴ γαλήνη τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Νόμιζε, πὼς ἡ ἡσυχία τοῦ μοναστηριοῦ θὰ τὸν βοηθοῦσε νὰ ἀποκοπῇ ἀπ' τὸν κόσμο αὐτόν, πού τόσες λύπες τὸν γέμιζε.

Ἐτσι τὸ 1753 γίνεται μοναχὸς καὶ ὀνομάζεται Καισάριος, σὲ μιὰ μικρὴ μονὴ στὸ νησάκι Πιπέρι ἀπέναντι ἀπ' τὴ Σκόπελο. Ἐκεῖ ἔμεινε δυόμισυ χρόνια. Ἦσυχος, ἀποτραβηγμένος ἀπ' τὰ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 418 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16 τεύχους.

ἐγκόσμια, πότε καλλιεργοῦσε τὸν κῆπο του, πότε ἔγραφε γιὰ διάφορα θέματα κυρίως σὲ ἕμμετρο λόγο μὲ θαυμαστή εὐχέρεια.

Διηγείται ὁ ἴδιος γιὰ τὴν ποικιλία τῆς ζωῆς του

*«ὁπόταν ἐκουράζομουν ἐγὼ πλέον νὰ γράφω
ἔπερα τὸ τζαπάκι μου, ἀρχίζιζα νὰ σκάφτω».*

Ἡ ἐρημιά, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν πνευματικὴ ζωὴ, εἶναι αὐτὴ ποὺ ξεκουράζει ψυχικὰ τὸ ταλαιπωρημένον στρατοκόπο τῆς ζωῆς.

Μετὰ τὸ μοναστηράκι στὸ Πιπέρι ἔρχεται γιὰ λίγο στὴν Μονὴ Εὐαγγελιστρίας στὴ Σκόπελο. Μὲ πολλὴ χαρὰ ἀντικρύζει τὸ μοναστήρι, ποὺ ἔχτισε ὁ πατέρας του μὲ χρήματα δικὰ του. Τέλος τὸ 1757 φεύγει γιὰ τὸ Ἅγιο Ὄρος. Στὴ Μονὴ Ξηροποτάμου, ποὺ καταλήγει, ἐπιθυμεῖ νὰ ζήσει τὴν ὑπόλοιπὴ ζωὴ του μακριὰ ἀπὸ κάθε περισπασμό.

Καὶ ἐδῶ, ὅμως δὲν ἠσύχασε. Ἡ Μονὴ Ξηροποτάμου εἶχε καταστραφεῖ στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀπὸ πυρκαϊά. Ἐπρεπε, λοιπόν, ν' ἀνοικοδομηθεῖ, μὰ τὰ ἔσοδά τῆς δὲν ἐπαρκοῦσαν γιὰ τόσο μεγάλο ἔργο. Ἔτσι ἀποφάσισαν νὰ στείλουν, γιὰ συλλογὴ ἐράνων, στὶς παραδουνάβιες ἡγεμονίες, τὸν κοσμοπολίτη Δαπόντε. Ἡ προσωπικότητά του καὶ ἡ ἀνθηρὴ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν, ἦταν ἐγγύθησις γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἀποστολῆς.

Στὴν ἀρχὴ ἀρνήθηκε. Χρόνια τώρα ἔζησε στὸν κόσμον. Κουράστηκε. Ἡ ψυχὴ του ποθοῦσε τὴν μόνωση, τὴ γαλήνη. Τὰ παράκαλια, ὅμως, τῶν ἀδελφῶν ἔκαμψαν τὴν ἀντίστασίν του.

Μὲ βαρεῖα καρδιά ξεκίνησε γιὰ τὴ Βλαχία. Πῆρε μαζί του καὶ τὸ πολυτιμώτερον κειμήλιον τῆς Μονῆς, τὸ Σταυρὸ μὲ τὸ Τίμιον Ξύλον, ποὺ εἶναι τὸ μεγαλύτερον κομμάτι, ποὺ σώζεται ἀπ' τὸ Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ πορεία ἦταν κουραστικὴ καὶ ἡ εὐθύνη μεγάλη. Περισσότερο, ὅμως, τὸν ἐθλίβε ἡ ἀπομάκρυνσίς του ἀπ' τὸ Ἅγιο Ὄρος

καὶ τὴν μοναχικὴν ζωὴν. Παραπονεῖται στὸ βιβλίον του «Κῆπος Χαρίτων»:

*«Νὰ ἀμελῶ τὸν Ὅρθρον μου, ν' ἀφίνω λειτουργίαν,
νὰ παρατῶ ταῖς Ὁραῖς μου καὶ τὴν Ἀκολουθίαν.
Ποῦ ἀρετὴ, ποῦ ἡ χρυσὴ ἐκείνη ἡσυχία,
ποῦ ἔρημος, ποῦ μοναξιά, ὅλα τὰ ἐναντία.
ποῦ ἡ σαράντα ἡμερῶν ἁγία Κοινωνία,
ποῦ ἡ συχνὴ ἐξαγόρευσις, ὅλα τὰ ἐναντία».*

Ὅτῳ χρόνια γύριζε μὲ τὸ ἱερὸν κειμήλιον. Πῆγε καὶ στὴν Κωνσταντινούπολιν, στὴ Χίο, τὰ Ψαρὰ καὶ σ' ἄλλα μέρη. Τέλος στίς 11 Σεπτεμβρίου τοῦ 1765 γύρισε στὴν Μονὴ Ξηροποτάμου μὲ πλούσια συγκομιδὴ. Ἐφερε μαζί του ἓνα ἑκατομμύριον γρόσια, ποσὸν ὑπέρογκον. Μὲ τὰ χρήματα αὐτὰ ξανακτίσθηκε τὸ Μοναστήριον καὶ τὸ σημερινὸ Καθολικόν.

Ἀπ' τὴν ἡσυχίαν τοῦ Ἁγίου Ὁρους δὲν ξανάφυγε. Ἐμεινε κεῖ ἴσαμε τὰ βαθιά του γεράματα, ποῦ ξεπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος. Πέθανε στὰ 1789 στίς 4 Δεκεμβρίου ἀνήμερον τῆς Ἁγίας Μεγαλομάρτυρος Βαρβάρας καὶ τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ἔτσι ἔκλεισε μιὰ πολυτάραχον ζωὴν, ποῦ μόνον στὴ δύσιν της κατάρφερε νὰ βρεῖ τὸ δρόμον της καὶ νὰ ἡσυχάσει.

Ἀντιφατικὴ καὶ αἰνιγματικὴ προσωπικότητα ὁ Δαπόντες ἄφησε πλούσιον συγγραφικὸν ἔργον. Ἐγραφε κυρίως μὲ ὁμοιοκατάληκτους στίχους. Τὰ ποιητικὰ του ἔργα, χωρὶς ἰδιαιτέρες ἀξιώσεις λογοτεχνικὰς, περιέχουν πολλὰς πληροφορίας γὰρ τὴν ἐποχὴν, ποῦ γράφθηκαν καὶ ἔτσι καταξιώνονται ἀπὸ ἱστορικῆς πλευρᾶς. Ἐξᾴλλου τὸ πλῆθος τῶν θεμάτων τους δείχνει τὴν πολυμαθεῖαν τοῦ συγγραφέα. Γι' αὐτὸ καὶ διαβάσθηκαν μὲ δίψαν.

Ἀπ' τὰ βιβλία, ποῦ ἐκδόθηκαν τὰ κυριώτερα εἶναι:

— Βίβλος ἱερὰ περιέχουσα τὴν ἅπασαν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ρηγίνου. Βενετία 1746.

- Καθρέπτης Γυναικῶν. Λευψία 1766.
— Ἐγκόλιον λογικόν, τουτέστιν ὕμνοι εἰς τὴν πανύμνητον Θεοτόκον. Βενετία 1770.
— Ἐξήγησις τῆς Θείας Λειτουργίας. Βιέννη 1775.
— Γεωγραφικὴ ἱστορία. Βενετία 1775.
— Κῆπος χαρίτων. Ἀθήναι 1880.
— Δακικαὶ Ἐφημερίδες, τόμοι 3. Παρίσι 1880-1888.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΠΡΙΝΤΖΙΠΑΣ

Βιβλιοθηκάρχος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐκ τῆς πλουσίας βιβλιογραφίας ιδέ:

- Β α κ α λ ό π ο υ λ ο ς Ἀ., Ἱστορία τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ, τ. Δ', Θεσσαλονίκη 1973, σσ. 313-314.
Ζ α β έ ρ α ς Γ., Νέα Ἑλλάς ἢ Ἑλληνικὸ Ἔθνος, Ἀθήναι 1872, σσ. 388-393.
Μ α μ α λ ά κ η ς Ἰ., Τὸ Ἅγιον Ὄρος (Ἄθως) διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Θεσσαλονίκη 1976, σσ. 362-366.
Π α σ χ ά λ η ς Δ., Καισάριος Δαπόντες ἐν «Θεολογία» Π' (1935), σσ. 224 ἐπ.

- Σ ά θ α ς Κ., Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τ. Γ', Βενετία 1872.
Σ ά θ α ς Κ., Νεοελληνικὴ Φιλολογία, Ἀθήναι 1868, σσ. 501-505.

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

ΣΤΟΝ «ΟΙΑΚΙΖΟΝΤΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ»

Κατὰ τὸν ἐπὶ γῆς βίον του, ὁ ἄνθρωπος χρησιμοποιεῖ διπλῆ ὄραση, σωματικὴ καὶ πνευματικὴ.

Μὲ τὴν πρώτην, ἀντιλαμβάνεται τὴν ὕλικήν πραγματικότητα. Μὲ τὴν ἄλλη, τὴ θρησκευτικὴν, ἂν δὲν ἔχη ἀνοιχτὰ μάτια ἢ ψυχὴ του, ἀγνοεῖ τὸν Θεόν. Φεύγει μακριὰ του ἢ σκοντάφτει πάνω στὸν νόμον του. Καὶ τὰ δύο, ἀξιοθρήνητα καταντήματα.

Ἀντίθετα, ὅπως μᾶς τὸν παριστάνει στοὺς πρώτους στίχους του τὸ Ψαλτῆρι, ὅποιος βλέπει μέσα στὸ φῶς τῆς πίστεως, εἶναι ἀληθινὰ μακάριος. Δὲν «πορεύεται ἐν βουλήν ἄσεβων», «ἐν ὁδοῖ ἁμαρτωλῶν οὐχ ἴσονται» καὶ «ἐπὶ καθέδρα λοιμῶν οὐ κάθηται». Ξέρει ὅτι ἐκεῖ, παρὰ τὸ γλυκὸ δέλεαρ τῆς ἀνομίας, караδοκεῖ ἡ βέβαιη ἀπώλεια. Ποιὰ εἶναι ἡ δική του ἀπόλαυση; Ποιὸ τὸ χάριμα τῶν ἐσωτερικῶν του ὀφθαλμῶν; Ποιὰ ἡ ἀκατανίκητη ροπή του; Ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, ἡ Γραφή. Ἐκεῖ εἶναι τὸ «θέλημα» κάθε ἀναγεννημένης ψυχῆς. Ἐντρυφᾷ στὴ Γραφὴ «ἡμέρας καὶ νυκτός». Καὶ ποτίζειται ἀπὸ τὰ ἀθάνατα νάματά της. Ἔτσι, μοιάζει μὲ τὸ δένδρον, «τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων», ποὺ πάντα εἶναι θαλερό, ζωηφόρον.

Αὐτὰ τὰ νερὰ δὲν εἶναι μακριὰ μας. Ὁ ἀγαθὸς Κύριος «ἔθετο ποταμοὺς εἰς ἔρημον καὶ διεξόδους ὑδάτων εἰς δίψαν» (Ψαλμ. ρστ' 33). «Καὶ κατώκισεν ἐκεῖ πεινῶντας... καὶ ἔσπειραν ἀγρούς καὶ ἐφύτευσαν ἀμπελῶνας καὶ ἐποίησαν καρπὸν γεννήματος» (στίχ. 36-37).

Εἶναι πλάϊ μας. Γιὰ ν' ἀρδεύουν τὸ φρυγμένον χῶμα τοῦ ἐσωτερικοῦ μας ἀνθρώπου. Εἶναι τὰ νερὰ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας. Μέσα στοὺς κόλπους της, μετέχουμε τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ. Στὸ μυστικὸ ἔδαφος τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ τὸ ποτίζει ἡ Βίβλος, οἱ κόποι μας δὲν πᾶνε χαμένοι. Σπέρνουμε μὲ ἅγιο πόθο καὶ ἀπολαμβάνουμε ἄφθονη καὶ εὐλογημένη καρποφορία.

Ἐδῶ, σὰν τὸν μακαριστὸ ἄνθρωπο τοῦ α΄ Ψαλμοῦ, ὃς ἐπιδιώ-
 κεις ὅ,τι εὐγενικό, ὑψηλό, ὄραϊο νοιώθεις πὼς ἔχεις ἀνάγκη. Μὴ
 στραφῆς ἄλλοῦ. «Ζητήσεις σοφίαν παρὰ κακοῖς καὶ οὐχ εὐρήσεις»
 (Παροιμ. ιδ΄ 6).

Ἐδῶ, ἀνθίζουν γιὰ σένα ὅσα πλάσθηκες νὰ ὀρέγεσαι. Καὶ πά-
 νω ἀπ' ὅλα, ἡ εἰρήνη τοῦ πνεύματος σου, πού ἄλλος ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ
 δὲν μπορεῖ νὰ σοῦ τὴν ὑποσχεθῆ καὶ νὰ σοῦ τὴ χάριση, γιὰτι ἀπὸ
 Ἐκεῖνον καὶ μόνο πηγάζει: «Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν» (Ἰω.
 ιδ΄ 27).

Ὁ προσανατολισμὸς μας πρὸς τὸν Ἰησοῦ θὰ ἔπρεπε λοιπὸν νὰ
 ἦταν ἀσινής, εὐθύς καὶ ἀδιατάραχτος, χωρὶς ταλάντευση. Ἄλλά, τί
 κοίμα! Δὲν εἶναι, γιὰ πολλοὺς. Πιστεύουν. Θωροῦν καθαρὰ καὶ ξέ-
 ρουν κατὰ πού πρέπει νὰ κατευθύνονται. Ἄλλὰ ἂν ἡ πυξίδα δὲν
 δείχνη ἀμετακίνητα τὸν θεῖο στόχο, τὸ πλοῖο βγαίνει ἀπὸ τὴ σωστὴ
 ρότα. Ἐξωτερικὲς καὶ ἐσωτερικὲς ἀντιξοότητες τὸ ξεστρατίζουν.
 Τὸ πλήττουν δεινά. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ξέρης. Πρέπει καὶ νὰ ἔχης τὸ
 σθένος ν' ἀγωνίζεσαι γιὰ ὅ,τι ἀποσκοπεῖς. Σὲ τί ἄραγε ὀφείλεται
 τὸ πικρὸ γεγονός; Ἐνῶ ἡ θρησκευτικὴ ὄραση λειτουργεῖ, τὸ περ-
 πάτημά μας δὲν εἶναι τὸ σωστό; Δὲν εἶναι δύσκολη ἡ ἀπάντηση
 στὸ ἐρώτημα. Ἡ ἴδια ἡ πείρα μας ἡ προσωπικὴ ἀπαντᾷ σ' αὐτό.
 Ἡ ἀπόδοση στὸν ἀγῶνα τοῦ χριστιανικοῦ βίου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ
 ἂν εἶναι ἢ ὄχι ἀνεπιφύλακτη ἡ πίστι μας. Ὅσες φορὲς εἶναι, μᾶς
 στολίζει, μαζὶ μὲ τὴν ὀρθοδοξία, ἐπίσης καὶ ἡ ὀρθοπραξία. Ὅσες
 φορὲς παρουσιάζει ἀτονία, παραπαίουμε στὴν πράξη.

Στηρίξου λοιπὸν νοερὰ καὶ καρδιακὰ στὸν «οἰακίζοντα τὸν
 κόσμον ἐν σπιθαμῇ χειρὸς αὐτοῦ» (Σοφ. Σειρ. ιη΄ 3). Παραδώ-
 σου στὸ ἅγιο θέλημά του. Εἶναι ὁ παντοδύναμος, ὁ πανάγαθος, ὁ
 πάνσοφος. Ἄσε τὸ δοῖάκι τῆς ὑπαρξῆς σου σ' Αὐτὸν πού κυβερνᾷ
 τὸ σύμπαν. Χωρὶς νὰ τοῦ φέρνης δυσκολίες μὲ τοὺς δισταγμούς
 σου καὶ τὶς παλιμβουλίες σου. Προτιμώντας τὸν ἀπὸ κάθε ἄλλο τι-
 μονιέρη. Ἐχοντάς τὸν μοναδικό σου ὁδηγὸ πρὸς τὸ μακάριο ἀρα-
 ξοβόλι τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

367. Τί ἐννοοῦμεν ὅταν λέγωμεν εἰς τὴν θεϊαν λειτουργίαν μετὰ τὸν τρισάγιον ὕμνον: —«Κέλευσον, δέσποτα»—«Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος...», —«Εὐλόγησον, δέσποτα, τὴν ἄνω καθέδραν»—«Εὐλογημένος εἶ ὁ ἐπὶ θρόνου δόξης...»; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Ε. Ο. Τ.).

Μερικὰ σημεῖα τῆς θείας μας λατρείας εἶναι ἀληθινὰ αἰνίγματα, πού ἡ λύσις των δὲν εἶναι δυνατὴ παρὰ μόνον μὲ τὴν μελέτη τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἐξελιξέως των. Ἐνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τέτοιου εἴδους λειτουργικοῦ αἰνίγματος εἶναι αὐτὸ, στὸ ὁποῖο ἀναφέρεται ἡ ἐρώτησις.

Πρὶν ἀρχίσωμε τὴν ἀναδίφησι στὴν ἱστορία τοῦ λειτουργικοῦ αὐτοῦ τύπου πρέπει γὰ μιλήσωμε γιὰ ὠρισμένες γενικὲς προϋποθέσεις, πού εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ τὴν κατανόησι τῶν ἐπὶ μέρους. Πρῶτο, ὅτι δὲν ὑπάρχουν στὴν θεία λατρεία ἄσκοπες κινήσεις καὶ λόγια. Τὸ κάθε τι ἔχει μιὰ πρακτικὴ ἀφετηρία, πού δικαιολογεῖ τὴν ὑπαρξί του. Ἄν στὴν σημερινὴ πράξι αὐτὸ δὲν εἶναι ἐμφανές, τοῦτο ὀφείλεται σὲ κάποια φθορὰ πού συνέβη κατὰ τὴν μακραίωνα ἱστορία τῶν λειτουργικῶν μορφῶν, πού εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὸν ἀφανισμό τῆς ἀρχικῆς πρακτικῆς των σκοπιμότητος. Ἡ μεταγενεστέρα λειτουργικὴ πράξις δὲν ἀποβάλλει τὰ πρακτικῶς «νεκρά», ἅς τὰ χαρακτηρίσωμε ἔτσι, αὐτὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ τὰ διατηρεῖ περιβεδλημένα μὲ κάποια λειτουργικότητα, ὡς σεβάσμα τρόπον τινα λείψαντ τῆς ἀρχαίας πράξεως. Πρόχειρο παράδειγμα εἶναι ἡ μικρὰ εἴσοδος, πού ἐνῶ ἔχασε τὸν ἀρχικὸ πρακτικὸ τῆς προορισμὸ—εἴσοδος ἀρχικὰ κλήρου καὶ λαοῦ στὸν ναό, ἢ ἀργότερα εἴσοδος τοῦ κλήρου στὸ θυσιαστήριον—διατηρεῖται στὴν γνωστὴ μορφή τῆς λιτανευτικῆς πομπῆς, πού δὲν ἐξυπηρετεῖ ὅμως κανένα πλέον πρακτικὸ προορισμὸ.

Δεύτερο, ότι κάθε λειτουργική πράξις συνδυάζεται ἀφ' ἑνὸς μὲν μὲ κάποια παρακέλευσι τοῦ διακόνου, πού ἐκτελεῖ χρέη τελετάρχου, καὶ ἀφ' ἑτέρου μὲ μία σύντομη ἱερατικὴ φράσι, πού εἶναι συνήθως ψαλμικός στίχος. Ἡ διακονικὴ παρακέλευσις συνήθως ὑπενθυμίζει καὶ τὴν πρᾶξι πού θὰ κάμῃ ὁ ἱερεὺς, ἀκόμη καὶ τὸν στίχο πού θὰ εἰπῇ, π.χ. στὴν προσκομιδῇ «Ἐπαρον, δέσποτα» — «Ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς...», «Θύσον, δέσποτα» — «Θύεται ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ...», «Σταύρωσον, δέσποτα» — «Σταυρωθέντος σου, Χριστέ...», «Κάλυφον, δέσποτα» — «Ἐκάλυψεν οὐρανοῦς...», «Σκέπασον, δέσποτα» — «Σκέπασον ἡμᾶς...». Ἡ ἱερατικὴ πάλι φράσις — ὁ ψαλμικός στίχος — ἀναφέρεται στὸ τελούμενο ἢ στὸ νόημά του. Πολλὲς φορές ἡ συνάρτησις εἶναι ἀρκετὰ ἐπιτυχής, ἄλλοτε μᾶλλον ἐξωτερικὴ καὶ ἐπιφανειακὴ. Ὡς παραδείγματα μπορεῖ νὰ ἀναφερθοῦν ὅσα λέγονται κατὰ τὴν ἔνδυσι τῶν ἱερατικῶν ἀμφίων, κατὰ τὴν πρόθεσι κλπ.

Στὴν προκειμένη τώρα περίπτωσι, κατὰ τὴν σημερινὴ τάξι, ἔχομε μία παρακέλευσι τοῦ διακόνου, ἀρκετὰ ἕμως ἀόριστη, πού ζητᾶ ἀπὸ τὸν ἱερέα τὴν ἄδεια νὰ γίνῃ κάποια λειτουργικὴ πρᾶξις («Κέλευσον, δέσποτα»). Ὁ ἱερεὺς μετακινεῖται πρὸς τὴν πρόθεσι λέγοντας τὸν στίχο «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος...» (Ψαλμ. ρυζ' 26). Ἡ λέξις «ἐρχόμενος» εἶναι ἀσφαλῶς τὸ σημεῖο ἐπαφῆς τοῦ στίχου πρὸς τὸ τελούμενο· ὁ ἱερεὺς ἔρχεται καὶ ἐρχόμενος, τρόπον τινά, θυμᾶται τὸν «ἐρχόμενο» Χριστό, τὸν ὅποιον καὶ εὐλογεῖ (πρβλ. Ματθ. κα' 9 κλπ). Ὁ διάκονος συνεχίζει· «Εὐλόγησον, δέσποτα, τὴν ἄνω καθέδραν». Καὶ ὁ ἱερεὺς ἀπαντᾷ δοξολογώντας τὸν καθήμενο στὸν θρόνον τῆς δόξης Θεοῦ Πατέρα ἢ τὸν Χριστό. Πρόκειται ἀσφαλῶς γιὰ εὐλογία καθέδρας — θρόνου, ὅπως γίνεται φανερό καὶ ἀπὸ τὴν διακονικὴ παρακέλευσι («τὴν ἄνω καθέδραν») καὶ ἀπὸ τὸν στίχο τοῦ ἱερέως («θρόνου δόξης... καθήμενος»).

Ἀπὸ αὐτὲς τίς προϋποθέσεις πού μᾶς παρέχει ἡ σημερινὴ πρᾶξις ἀνατρέχομε στὴν χειρόγραφο παράδοσι γιὰ νὰ ἰδοῦμε τί ἐπὶ πλέον στοιχεῖα μπορεῖ νὰ μᾶς προσφέρει. Ὅσον ἀφορᾷ στὴν πρώτη προτροπῇ τοῦ διακόνου καὶ τὴν ἀπάντησι τοῦ ἱερέως («Κέ-

λευσον...», «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος...») οἱ μαρτυρίες εἶναι ἀρκετὰ συγκεχυμένες. Προηγεῖται ἀσπασμὸς τοῦ θυμασθηρίου, πού δὲν διασώθηκε στὴν σημερινή πράξι. Ὑπόλειμμά του ἴσως εἶναι τὰ «τρία προσκυνήματα» πού γίνονται ἀπὸ τοὺς λειτουργοὺς κατὰ τὴν τριπλῆ ἀπαγγελία τοῦ τρισαγίου ὕμνου. Τὸ διακονικὸ «Κέλευσον, δέσποτα» ἀπαντᾷ καὶ σὲ ἄλλη μορφή· «Εὐλόγησον, δέσποτα», πού ἀνταποκρίνεται στὴν ἀπάντησι τοῦ ἱερέως· «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...» ἢ «Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία...», πού καθ' ὠρισμένα χειρόγραφα λέγεται ἀντὶ τοῦ «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος...». Στὴν παλαιότερα μορφή («Εὐλογητός...» ἢ «Εὐλογημένη...») ἀπαντᾷ ἡ πρώτη εὐλογία σὲ χειρόγραφα ἤδη ἀπὸ τοῦ Ι' αἰῶνος καὶ στὴν «Διάταξι τῆς θείας λειτουργίας» τοῦ ΙΒ'—ΙΓ' αἰῶνος (κωδ. Ἀθηνῶν 662).

Ἡ δευτέρα εὐλογία εἰσάγεται μὲ τὸ διακονικὸ «Εὐλόγησον, δέσποτα, τὴν ἄνω καθέδραν», πού ἀπαντᾷ καὶ αὐτὸ σὲ διάφορες παραλλαγές στὴν χειρόγραφο παράδοσι «Εὐλόγησον, δέσποτα, τὴν καθέδραν ταύτην» ἢ «τὴν ἁγίαν καθέδραν» ἢ «τὴν σεδασμίαν καὶ ἁγίαν καθέδραν»). Ἡ εὐλογία τῆς καθέδρας παραλλάσσει καὶ αὐτὴ· ἐκτὸς ἀπὸ τὸν τύπο πού ἐπεκράτησε «Εὐλογημένος εἶ ὁ ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβίμ, πάντοτε...», μαρτυροῦνται καὶ ἄλλοι παραπλήσιοι· «Εὐλογημένος εἶ ὁ ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου καθήμενος, πάντοτε...», «Εὐλογημένος εἶ ὁ καθήμενος ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου, ὁ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερένδοξος» καὶ οἱ ἀπλούστεροι· «Εὐλογητὸς εἶ ἐπὶ θρόνου δόξης ὁ καθήμενος εἰς τοὺς αἰῶνας» ἢ «Εὐλογημένος εἶ ὁ καθήμενος ἐπὶ θρόνου δόξης». Ὅλοι στηρίζονται στὸν στίχο 32 τῆς προσευχῆς τῶν τριῶν παιδῶν (Ζ' ὠδή—Δανιὴλ κεφ. γ') σὲ συνδυασμὸ, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασα παραλλαγή, μὲ τὸν στίχο 31 τῆς ἰδίας ὠδῆς.

Ἐρχόμεστε τώρα στὶς τυπικὰς διατάξεις τῶν χειρογράφων καὶ τῆς «Διατάξεως τῆς θείας λειτουργίας», πού διασαφηνίζουν τὸ νόημα καὶ τὸν προορισμὸ τῶν δύο αὐτῶν εὐλογιῶν. Στὸ ἀρχαιότερο σωζόμενο βυζαντινὸ Εὐχολόγιον, τὸν Βαρβερινὸ κώδικα 336 τοῦ Η' αἰῶνος στὴ θέσι αὐτὴ δὲν ὑπάρχουν μὲν οἱ δύο εὐλογίες,

ἀλλὰ εὐρίσκεται εὐχή, γὰρ τὴν ὁποία θὰ μιλήσωμε κατωτέρω. Γιὰ τὴν ὥρα μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ ἐπιγραφή τῆς «Εὐχή καθέδρας τοῦ θυσιαστηρίου». Ἡ «Διάταξις τῆς θείας λειτουργίας» τοῦ κώδικος Ἀθηνῶν 662 καὶ ἡ «Διάταξις» τοῦ πατριάρχου Φιλοθέου (κῶδ. Παντελ. 6277 - 770 τοῦ ΙΔ' αἰῶνος) καὶ πολλοὶ νεώτεροι κώδικες μετὰ τὸ διακονικὸ «Κέλευσον, δέσποτα» σημειοῦν ὅτι «ὁ ἱερεὺς ἀπέρχεται ἐν τῇ καθέδρᾳ» ἢ «μετὰ τοῦτο ἀπέρχονται οἱ δύο ὁμοῦ (ἱερεὺς καὶ διάκονος) εἰς τὴν ἁγίαν καθέδραν» ἢ «καὶ ἀπέρχονται ἐν τῇ καθέδρᾳ· λέγει δὲ ὁ ἱερεὺς ἀπερχόμενος· Ἐὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος...». Ἡ φράσις δὲ «Ἐὐλογημένος εἰ ὁ ἐπὶ θρόνου...» συνοδεύεται μὲ πραγματικὴ εὐλογία τῆς καθέδρας, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν μνημονευθεῖσα «Διάταξις» τοῦ κώδικος Ἀθηνῶν 662: «Καὶ δείκνυσιν ὁ διάκονος αὐτὴν (τὴν ἁγίαν καθέδραν) μετὰ τοῦ οὐραρίου, λέγων· Ἐὐλόγησον...». Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ κάτι τὸ ἀνάλογο πρὸς τὴν εὐλογία τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ ἢ τοῦ θυσιαστηρίου κατὰ τὴν μικρὰ εἴσοδο.

(Συνεχίζεται)

Φ.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κ. Γ. Μπόνη, Ὁμ. Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ, Τοῦ Ἀγίου Ἰγνατίου Ἐπιστολαί. Α' Πρὸς Ἐφεσίους. (Σχόλια). — **Κ. Γ. Μπόνη**, Ὁμ. Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ἐπὶ τῇ 1600ῃ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, Πολύκαρπα Ἀνθολογήματα ἐκ τοῦ Βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ἀπὸ τὸν ἀνεκτίμητον θησαυρὸν τῶν Ὁμιλιῶν του, Περὶ πλεονεξίας. — **Ἐπίκαιρα**. — **Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τὸ Χριστιανικὸ Ἐρησκευτικὸ Ἰδεῶδες. — **Μητροπ. Δράμας Διονυσίου**, Τρεῖς Βέβαιαι Ἀλήθειαι. — **Πρωτοπρεσβ. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου**, Τί πρέπει νὰ «τρώγουν» καὶ νὰ «χωνεύουν» οἱ Χιλιαστές. — **Πρωθιερέως Νικ. Π. Παπαδοπούλου**, Κωνσταντινούπολις Ἀνδρέας Οἰκονόμου. — **Γεωργίου Θ. Πρίντζιπα**, Κωνσταντῖνος (Καيسάριος) Δαπόντες. — **Βασ. Μουστάκη**, Στὸν «οἰακίζοντα τὸν κόσμον». — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.

Ἐκ τοῦ Ἵντυογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1, Ἀθῆναι 140. Προϊστάμ. Τυπογρ. Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 787978.